

מערכות

אלול תשנ"ב ספטמבר 1962

קמ"ו

עיקרי ההתקפה

רס"ן ל. מרחב

"הרצון למגר את האויב חייב להיות מוחלט, ומימושו בדרך של דביקות מוחלטת במטרה. השאיפה להשגת הנצחון צריכה לציין את אופיו של כל מפקד; חובת המפקד היא להנחיל תכונה זו לפקודיו ולהשרישה בהם" — כך נאמר בתקנון-השדה הסובייטי.

עצמה. חשיבות מרכזית בהשגת הנצחון נודעת להפעלה המורנית של עוצבות משוריות וממונעות, המאפיינת את מיצוי שלוש התכונות: עצמת-המהלומה; אש; ניידות. שלוש דרישות-היסוד המוצגות בפני כוחות העורכים קרב-ההתקפה, והמתנות זר-את-זו. הן: קצב-ההתקדמות גבוה, הכושר לחדור לעומק רב במערך-ההגנה של האויב ובסיכום — היכולת להשיג מטרת מכריעות בזמן קצר. מימושן של שלוש תכונות אופיניות אלו מתבטא בהגשמת התנאים הבאים:

- פעילות פוליטית-חינוכית מוגברת, במטרה להעלות את רוח הגייסות;
- תכנון וארגון מדויקים של פעולות המודיעין;
- בחירה נכונה של כיוון המאמץ-העיקרי — וריכוז הכוחות והאמצעים הדרושים בכיוון שנבחר לביצוע המשימה;
- יצירת עדיפות מספקת בכוחות ובאמצעים בגזרת-ההתקפה שנבחרה;
- בחירת הזמן הנכון לפתיחה במבצע;
- היערכות-כוחות נכונה, שמירה על תנופת ההתקפה, והחדרתה לכל עומקו של מערך-ההגנה של האויב;
- העמדת זמן מספיק לביצוע ההכנות הקשורות בתכנון המבצע וארגונו;
- תכנון וארגון מעולים של שיתוף-הפעולה ומערכת הקשר בין הכוחות ושמירה קפדנית עליהם בכל מהלכו של המבצע;
- הכנה וריכוז של הכמויות הדרושות של אמצעי-לחימה (נשק, תחמושת, דלק ושאר הפריטים) בגזרה שנבחרה — והספקתן הרצופה תוך כדי מהלך הקרב לעוצבות והיחידות הלוחמות;
- שמירה קפדנית על סדויות ההכנות למבצע — כדי לזכות בגורם ההפתעה במלואו.

סוגי ההתקפה

הדוקטרינה הסובייטית מבחינה בין שני סוגי התקפה עיקריים: התקפה-סדורה והתקפה-חפזה. הבחירה בין שתיים אלו מותנית בסוג ההגנה שאותה עומדים להתקיף — או במצב מבצעי זה או אחר המתהווה באותה גזרה.

* פעילות זו נחשבת, כידוע, בצבא הסובייטי כגורם-יסוד בהכשרת הכוחות המזוינים.

מיגורו הסופי של האויב מושג אך ורק על-ידי קרב-ההתקפה. מכאן נובעת ההנחה היסודית של האס-כולה הסובייטית במחשבה-הצבאית, לפיה ההתקפה היא צורת-הקרב העיקרית של הכוחות המזוינים הסובייטיים. רק קרב-ההתקפה מאפשר השגת תוצאות מכריעות; ובו בלבד ניתן בידי התוקף ליזום את תנאי-הקרב — ולכפות את רצונו על האויב. לכן רואה האסכולה הסובייטית בהתקפה את צורת-הקרב העיקרית — ואילו בהגנה את צורת-הקרב המשנית, הכפופה לצרכיה של ההתקפה. הגדרות דומות אפשר, כמובן, למצוא בתקנותיהם של רוב הצבאות או אף של כולם, אך את התפיסה הטקטית והאופרטיבית הסובייטית בתחום זה מציינת ההדגשה הקיצונית של השגת תכלית מרחיקה-לכת ביותר; ויתכן שהדבר נובע גם מתפיסות-יסוד בתחום המדיניות והשקפות-העולם. מטרת קרב-ההתקפה היא השמדה מוחלטת של האויב, כל זמן שמגלה הוא התנגדות — או שבייתו. מטרה זו מושגת: על-ידי הנחתת מהלומה נמרצת לכל עומק מערך-ההגנה של האויב; על-ידי השמדת המגן באש ארטילרית, נשק אטומי, מטוסים וכלי-נשק אחרים; ולבסוף — על-ידי תנועה מהירה של כל-הכוחות לתוך מערך-ההגנה של היריב, והשתלטות עליו.

*

הנחתת המהלומה, באמצעות אש ותנועה, היא צורת-הפעולה המכרעת המביאה למיגור האויב; כי רק התקדמות נמרצת של הגייסות, המסתייעים באש יעילה וחזקה של כל החילות והזרועות, עשויה להבטיח את השמדתו המוחלטת של האויב או את שבייתו. הכרחי, איפוא, כי בהנחתת מהלומה זו, המשור לבת מהתקדמות נמרצת של הגייסות ומהנחתת אש מירבית, ישתתפו כל הכוחות והאמצעים, או רובם המכריע. הפעלה כזו — כוללת ונמרצת ככל-האפשר — היא תנאי הכרחי להשגת ההצלחה בהתקפה.

הצלחתה של הנחתת המהלומה בקרב-ההתקפה — מותנית, איפוא, במספר גורמים: רמה גבוהה של אימון הגייסות; ריכוז הכוחות והאמצעים בכיוון המאמץ-העיקרי; שמירה קפדנית על שיתוף-הפעולה בין העוצבות והחילות השונים הנוטים לים חלק בהנחתת המהלומה; הכנה ארטילרית, אטומית ואוירית — ומתן סיוע זה על-ידי החילות השונים לעוצבות רגלים ושריון, דבר שהנו הכרחי בשלב ההכנה, אולם ערך מיוחד נודע לו דוקא מאוחר יותר, בשלבי מהלך ההתקפה

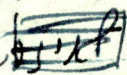
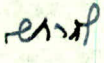
חיון

אחת ששומרת על הבריאות

נראה כי ~~הצורה~~ ^{אין לה} של ~~השפה~~ ^{אין לה} היא
אפילו בו (22) = 22/א = הולא.

~~אין לה~~

היא שומרת על אהבה וסיוע
התורה במצוקה של ~~העניים~~ הולא
הוא כן אין ו/33 צ צ"ל
צרכי.

אין לה קשה מאוד
אין לה קשה מאוד
אין לה קשה מאוד
266. קשה.

התנגדות חזקה במערך-ההגנה חדש. כתוצאה מכך, מבוצעת התקפה-החפזה בדרך כלל במסיבות בהן משך הזמן המוקצב להכנות הנו קצר — וזאת כדי שניתן יהיה לנצל את מצבו הבלתי-מוכן של היריב, או את אי-השלמת ההכנות במערכו. תנאי-היסוד להצלחתה של התקפה מעין זו היא מהירות הפעלת הכוחות, ללא הכנות ממושכות לתכנון המבצע ולהת-ארגנות הגייסות. בהתחשב בזמן המינימלי העומד במקרה זה לרשות העוצבות והיחידות לפירוט התכניות והמשימות, ניתנת להן עצמאות רבה בתכנון המבצע ובביצועו. הזמן הממוצע לתכנון ההתקפה-החפזה בדרג דיביזיוני — הנערכת תכופות לאחר שנכשלו נסיונותיהן של הפלגות-הקדמיות שנעו לפני העוצבה — הוא כ-12 שעות; ומזה — לפחות כמחצית הזמן של אור-יום.

ההתקפה-החפזה מתבטאת במאמץ לפרוץ את מערך-ההגנה של האויב לכל עומקו בתנופה אחת — ולצאת למרחב האופרטיבי שלו. בהבקעת ההגנה-החפזה משתתפים בעיקר כוחות בעלי תנופה מהירה, וביחוד עוצבות ויחידות שריון. ההתקפה מבוצעת, בדרך כלל, על-ידי הכוחות המקיימים כבר מגע עם מערך-ההגנה, ללא תמרונים מורכבים לצורך ההיער-כות להתקפה הגזולים זמן יקר.

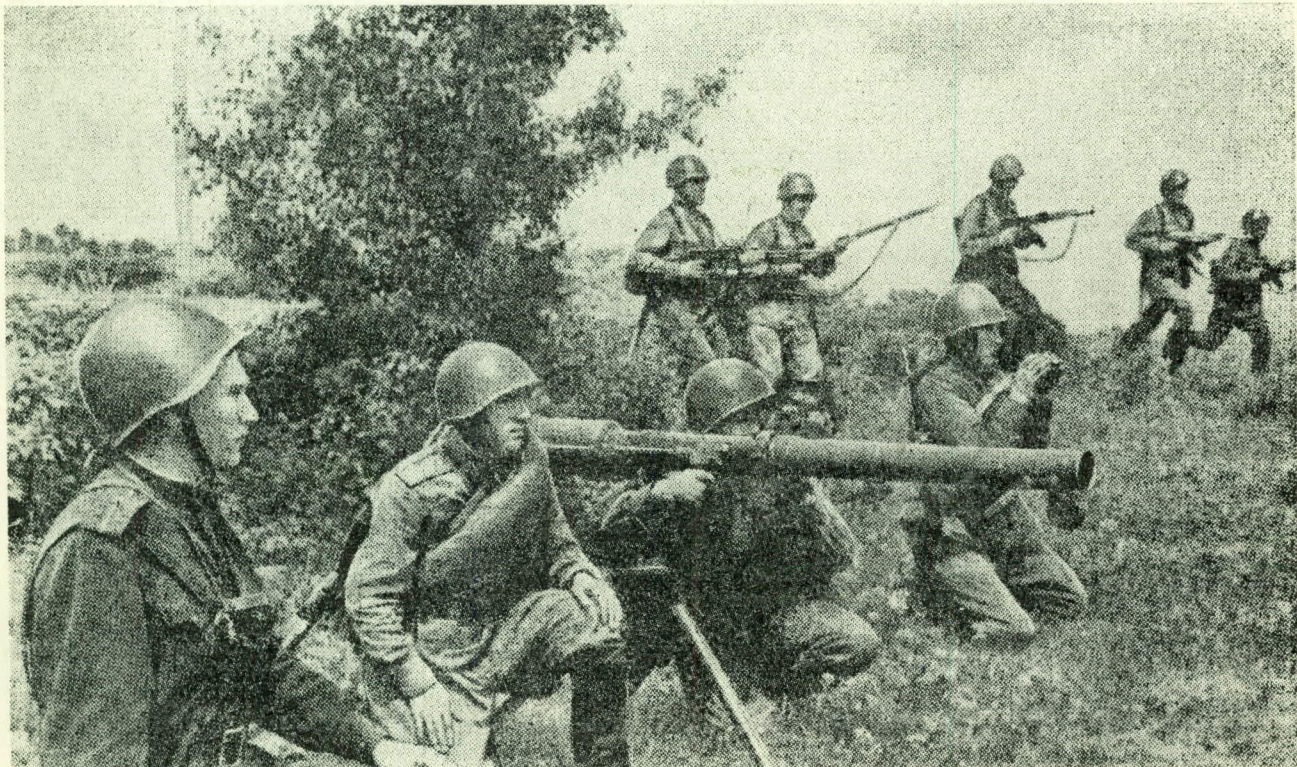
אורחות ההתקפה

הרוסים מבחינים בשני אורחות-ההתקפה עיקריים: התקפה מתוך קיום מגע בלתי-אמצעי קודם עם המגן — והתקפה מתוך-תנועה.

* על ענין זה — עוד ידובר בפירוט באחד הפרקים הבאים.

התקפה-סדורה מופעלת כאשר נתגלתה הגנת האויב כהגנה חזקה, ערוכה היטב (מבעוד-מועד) מבחינה הנדסית, ומוח-זקת על-ידי כוחות מספיקים. ביצועה של התקפה כזו מחייב הכנות מדוקדקות (מבצעיות ומנהלתיות), המצריכות לביצוען פרק-זמן ממושך יחסית; בדרג הדיביזיוני נדרשים בסך-הכל 3-4 ימים לתכנון ההתקפה וארגונה; מפרק זמן זה דרושים יום-יומיים למפקדת הדיביזיה, יום-יומיים לחטיבה — ומתוכם נחוצות כ-6-4 שעות של אור-יום לגדודים ולפלוגות.

התקפה על הגנה-סדורה נחשבת לפי הדוקטרינה הסובייטית כצורת-הקרב הקשה ביותר. חלות עליה — לרוב במידה מודגשת עוד-יותר — כל הדרישות (או התנאים) שפורטו לעיל ביחס להתקפה בכלל, וכן מבליטים לגביה במיוחד את הצורך בהתקנה קודמת נכונה של שטחי-היערכות של הגיי-סות*. לגבי ביצועו של מכלול-פעולות זה מציינים המקורות הסובייטיים במיוחד כי הוא „דורש מהמפקדים ומקציני-המטה רמת-מומחיות גבוהה וכושר של מנהיגות ושל תכנון מבצעי“. את ההתקפה-הסדורה מאפיין לרוב מיגור הדרגתי של מערך-כ"ה-הגנה של היריב הנמשך לכל עומקם; מיגור המחייב השקעה רבה מאוד של כוחות ואמצעים. בדרך כלל, מבוצעת התקפה על הגנה סדורה לאחר התגברות על קו-השהיה ומוצבי-החוץ ולאחר יצירת מגע בלתי-אמצעי עם המוצבים הקדמיים של מערך-ההגנה גופו. אך תנאי זה אינו מובא לרוב בחשבון במקרה שיופעל בגזרת-ההתקפה נשק גרעיני. התקפה-חפזה נערכת על האויב לאחר שכבר נכשל, לפני-כן, בקרבות אחרים ועריכת כוחותיו נשתבשה; וכן במצבים בהם חסרים לאויב כוחות ואמצעים, או זמן, הדרושים לארגון

גנות הגייסות בשדה-המערכה. הגברת המאמץ מושגת במהלך-הקרב על-ידי הכנסת כוחות „טריים” — הדרגים הבאים והעתודות — בכיוון שנבחר. תורת-הלחימה הסוביטית מביאה בחשבון גם את האפשרות של העברת המאמץ-העיקרי, תוך-כדי-הקרב, מהכיוון שנקבע מלכתחילה כעיקרי לכיוון שנחשב למשני — ואשר, כתוצאה מהתפתחות הקרב, עשוי ליהפך לעיקרי; וכמובן שינוי כזה של ה„דגש” עשוי להוות את התמרון המרכזי שבקרב כולו, אפילו אם לא יתבטא, לכאורה, במסע-תמרון דרמטיים על-פני המפה.

קצב-התקדמות והתבססות

הסוקר את התמיסה-ההתקפית הסוביטית יתמה אולי לסתירה, לכאורה, בין שתי דרישות-יסוד שתמיסה זו דורשת כלהזמן ממנושימיה: קצב-התקדמות („תנועה”) — מזה — והתבססות מתמדת — מזה-אכן, כל אחת מדרישות אלו — תכליתה אתה-הדרישה שהגייסות יתקדמו במהירות מירבית לעומק המרחב המבצעי — תכליתה לשבש את מערך הגנתו של היריב, למנוע עתודותיו מלהתקרב אל שדה-המערכה, ולהביטו עוד בטרם תגיענה לשם ותשפענה על מהלך המבצע-ואילו הדרישה המוצגת בפני הכוחות התוקפים, של התבססות מהירה ומתמדת בשטח הכבוש — תכליתה להבטיח עמידה בפני התקפות-נגד של המגן-לפנינו, לכאורה, סתירה, שכן מובן מאליו כי הקצאת כוחות להתבססות בשטח הכבוש מחלישה את קצב-התקדמות של ההתקפה-

כך — למבט הראשון-אך האמנם קיים גם בפועל הניגוד בין שני המושגים — קצב-התקדמות והתבססות? במציאות — לא כן חדברי-נהפוך הוא: קיים קשר-הדדי הדוק ביניהם! שכן, מצד אחד, עצם פריצת הגייסות לעומק המרחב המבצעי, וריתוק העתודות הטקטיות והאסטרטגיות מקסימליים במידה ניכרת את הצורך בהקצאת כוחות להתבססות — ממש כשם שאי-הצלחת הגייסות לחדור לעומק מערך-ההגנה תצריך, להפך, התבססות מוגברת באגפי הכוחות העיקריים, וככונות להדיפת התקפות-הנגד של היריב-ומאידך גיסא, רק החופש מדאגות לאבטחת האגף-והעורף, ומן ההטרדה והעיכוב הנגרמים על-ידי התקפות-הנגד של האויב והצורך בהדיפתו — הם שיאפשרו למפקדו של הכוח התוקף והפורץ להבקיע הלאה ולשטוף את מערכיו הבאים של האויב-

על-כן מטילה, בדרך-כלל, תורת-הלחימה הסוביטית את האחריות לאבטחת אגפי הכוח העיקרי על המפקדה-ממונה, כדי להבטיח לכוח זה חופש פעולה, מבלי שיהיה עליו לפזר מאמצו לעבר האגפים, פרט לאבטחתם הבלתי-אמצעית-ואילו מעבר לזה מוטלת הדאגה לאבטחתם על הדרגים האחוריים העומדים לרשות המפקדה-הממונה — והללו, בהתקדם בעקבות הכוח-התוקף העיקרי, מטהרים את השטח הכבוש ומתבססים בו, בהתאם למסיבות-

בשילוב זה בין המונקציות של ה„התבססות” וה„תנועה” בהתקפה טמון, בעצם, גם ההסבר-היסודי להכרח במערכי-התקפה עמוקים-

והנה: דוקא התבססות שיטתית זו — היא המקלה על חופש התמרון של הכוח העיקרי בשדה-המערכה, מונעת פיזור מאמצו ומאפשרת למפקד להפנות כל מעייניו להשגתה המהירה של המטרה העיקרית העומדת בפניו-

התקפה מתוך מגע בלתי-אמצעי נערכת בעיקר במצבים בהם מחזיק האויב במערכי-ההגנה סדורים. באורח-ההתקפה זה נדרש זמן רב יחסית לפעולות הכרוכות בתכנון המבצע וארגונו — כגון לימוד האויב והשטח, תכנון שיתוף-הפעולה המפורט בין הכוחות, ריכוז כוחות ואמצעים הדרושים למבצע, הבטחת התקפה ברוזמנית על-ידי יחידות ועוצבות שונות, וכד'. שכן, מבלי שתקיימנה כל הפעולות האלו, אין להבטיח כי אמנם תושג הנחתת מהלומה-פותחת רבת-עצמה. הרוסים מודים בכך כי אורח-הפעולה כזה מונע מהגייסות לנצל את גורם-ההפתעה במלואו; וכן, כתוצאה ממנו, עלולים איגודי הכוחות בשטחי-היערכותם להיות נתונים למהלומות כבדות מן האויר והקרקע (הפצצות, הרעשות — ומהלומות גרעיניות).

התקפה תוך-תנועה מתבטאת בכך שהעוצבות והיחידות פותחות בתנועתן להתקפה — לרוב כדי לנצל את תוצאות המהלומות מן האויר והקרקע — ללא „תחנה” נוספת להתארגנות והיערכות, ישר מתוך שטחי-הכינוס. בפרסומים בעלי-אופי רשמי (הירחון „המבשר הצבאי” מ-1961) כותבים אנשי-צבא רוסיים בין-השאר: „במהלך מסע-ההתקרבות של הכוחות לעבר הגנת האויב, מתפצלים הם ומתפרסים — תחילה לתבנית טרום-קרבתית, ואחר-כך לתבנית-קרב — ומבלי להיעצר בקר-ההתפרסות להסתערות תוקפים הם ישר מתוך-תנועה את מערך-ההגנה”. הירחון הנזכר מפתח את הרעיון המונח ביסודו של אורח-הפעולה זה וממשיך לאמר: „התקפה מתוך-תנועה אפשרית בשני מקרים: כאשר גייסותיך פועלים כבר לפנים וכאשר כל כוח שלך אינו פועל לפניך. במקרה האחרון תשא פעולה כזו אופי מורכב יותר, ויתכן שהכוחות יאלצו לפתוח במסע-מרחוק — או לפחות במסע-ההתקרבות לעבר הגנת האויב”. הרוסים מדגישים שהתקפה מתוך-תנועה — אין פירושה כלל כאילו אין להיעצר בשום אופן בקר-ההתפרסות להסתערות. לעתים יהיה צורך במפגיע להיעצר לזמן-מה לשם פירוט המשימות ביתר-דיוק, לתדרוך אנשי-היחידה ולקידום אמצעי-האש”. הסוביטים מציינים גם שבאורח-הפעולה זה קיימים „שני צדדים למטבע”: מחד גיסא — מאפשר הוא השגת הפתעה, שהיא גורם רב-ערך הקובע במידה רבה את גורל ההצלחה; מאידך גיסא — כניסתם של הגייסות לקרב ישר מתוך-תנועה הופכת למורכבת וקשה מאוד, והש-מירה על שיתוף-הפעולה והתיאום ביניהם דורשת אזי מאמצים מיוחדים וכושר-ארגון מעולה. עם כל זאת מעדיפה האסכולה הסוביטית, לרוב, את ההתקפה מתוך-תנועה (וביחוד — בעידן גרעיני) על ההתקפה הנערכת תוך מגע בלתי-אמצעי שהוקם תחילה — משום שבדרך-כלל רק אורח-ההתקפה הראשון מאפשר להגשים באופן המהיר ביותר את מטרות המבצע.

צורות התמרון בהתקפה

תורת-הלחימה הסוביטית מגדירה הגדרה מדויקת את המושג „תמרון”. מושג זה פירושו: תנועת-גייסות לשם יצירת אותה היערכות-הכוחות אשר תתאים ביותר להנחתת מהלומה מכרעת על האויב בכיוון שנבחר; או, במצבים אחרים — תנועת גייסות לשם השגת רוח-זמן, על-ידי חמיקה ממהלומת-אויב, כשהתנאים אינם נראים כרצויים ל„ספיגתה” והדיפתה.

לפי ההגדרה הסוביטית מתבטא התמרון למעשה באלה: הגברת מתמדת של המאמץ העיקרי; ישום צורות-קרב נכונות; התאר-

הרוסים מבחינים בשלוש צורות-תמרון עיקריות בקרב-ההתקפה: מהלומה חזיתית (לשם פריצת מערך-ההגנה); לפיתח

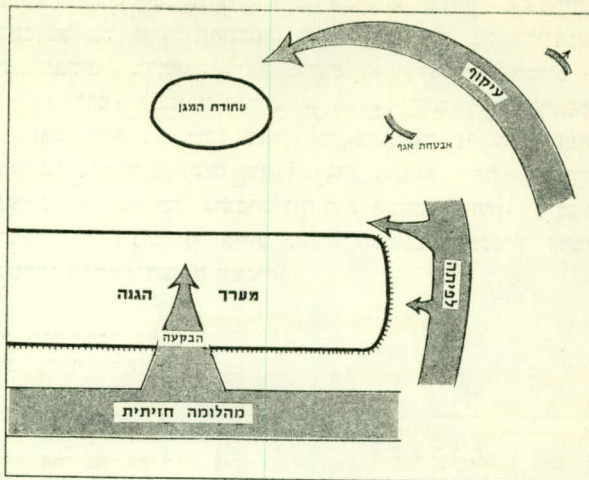

והשמדתם של איגודי הכוחות המפוצלים והמבודדים של המגן. יצוין כי צורת-תמרון זו מוצאים אנו במספר רב של מתקפות סובייטיות: כך, המתקפה בבילורוסיה בסוף יוני 1944 או בשלב הפותח של מתקפת ויסלה-אודר בראשית 1945 ועוד. לפיתה היא תמרון להקפת אגפיו של האויב — ואם אפשר גם עורפו — המכוצע, בדרך-כלל, בתיאום מבצעי עם הכוחות התוקפים ובתיאום-אש אתם. לפיתה המבוצעת בהצלחה מביאה לכיתור המגן ולהשמדתו. תכופות מתבסס תמרון זה על הנחתת המכה, תחילה, בפערים ובנקודות-התורפה של מערך-ההגנה. כדוגמה מאלפת ביותר לתמרון-לפיתה משמשת המתקפה הרוסית ליד סטלינגרד בשנת 1942, בה תקפו הגייסות הסובייטיים בשתי גזרות-תורפה של המערך הגרמני (גזרות שהוחזקו על-ידי רומנים ואיטלקים).

העיקוף הוא צורת-תמרון המוליכה אל אגף מערך-ההגנה של האויב או אל עורפו, והמתבצעת מתוך תיאום מלא עם הכוחות הפועלים כלפי חזיתו, בכל הנוגע למטרות, עיתוי ויעדים שיש להגיע אליהם — אך ללא תיאום-אש אתם. תכליתו הסופית היא, כרגיל, כיתור איגודי-כוחות לשם השמדתו. בהתאם למצב יכול העיקוף להתבצע בכיוון אחד בלבד — או בשני כיוונים מתמקדים; ולרוב מבוצע הוא באמצעות כוחות ניידים שניתנת להם גם מידת עצמאות מבחינה פיקודית ומנהלית. המצבים האופייניים בהם יכול עיקוף להתבצע גם בקנה-מידה טקטי (ולא רק אופרטיבי), הם הפעולות בשטח הררי, יערי-ביצתי או מדברי. לעתים מסתייע העיקוף גם בנחיתת כוחות מוטסים בעורפו של האויב (ובמצבים גיאוגרפיים מתאימים — אף בנחיתות מן הים).

בסיכום רצוי להוסיף ולציין שקרב-כיתור, בעיקרו-של-דבר, הנו פרי פעולות התקפיות. ואם אין הוא אופיני, לרוב, לשלב-התפתחה של מבצע, הרי הוא-הוא העקרון המונח בדרך-כלל ביסודו של כל מבצע-התקפה. ולפיכך מהווים כיתור כוחות המגן ומניעת נסיגתם משדה-המערכה את שלב-הסיום, הנדרש בכל מבצע-התקפה.

(שתי האחרונות עשויות להסתיים אף בתקיפת האויב מן העורף*) ; עיקוף; (ראה מרשם 1). מהלומה חזיתית**

מרשם מס' 1. צורות-התמרון העיקריות בקרבי-התקפה

מבוצעת במצבים בהם קיים מערך-הגנה רצוף שאין אפשרות מעשית לעקפו. מטרתה של צורת-תמרון זו היא ליצור פרצה במערך-ההגנה של האויב, להרהיבה ולהעמיקה. מהלומה כזו — אפשר שתונחת מלכתחילה בגזרה אחת, אולם לאחר-זאת ניתן אף להטותה ימינה או שמאלה (או לשני הכיוונים גם-יחד) ולבודד או לתקוף את מערך האויב מן העורף. אורח-פעולה זה, הכנסת טריון במערך האויב, מאפשר לפצל את חזיתו לשתיים — וליצור במערך-ההגנה שלו אגפים-חשופים. את המהלומה החזיתית ניתן להנחית גם במספר גזרות המרחקות זו מזו, כשזרועות-ההבקעה מתחברות רק לאחר-מכן בעומקו של מערך-ההגנה; אורח-פעולה זה מאפשר לפצל את מערך-ההגנה הרצוף למספר חלקים; ובשלב הבא — אף לבצע עיקופים ולפיתות עמוקות, לשם כיתור חלקי-מערך

היסודות לתכנון התקפה

פקודת-האזרחית להתקפה, ועד לשעת ה"ש". משכו של פרק זמן זה שונה במצבים השונים, והוא מותנה בגודל העוצבה (או היחידה) ובסוגה, ובמידת כוונותה לכניסה לקרב — וכן בשיקוליה של המפקדה-הממונה בענין זה. שלב ההכנה ומסע-ההתקרבות-למגע מסתיימים בשעת ה"ש" — הנקבעת, בדרך כלל, על-ידי רמות ממונות גבוהות, ונמסרת למבצעים

* כפי שיראה להלן הקורא — העיקוף והלפיתה הן שתי צורות של איגוף, אשר תורת הלחימה הסובייטית מבחינה ביניהן. ** שכן לפי התפיסה הסובייטית — ושלא בהתאם למקובל, בדרך-כלל, בצבאות-המערב — נחשבת מהלומה חזיתית כזו לצורה של תמרון.

כיצד ממחיש מי שבא לתכנן התקפה את עיקריה הכלליים על-ידי קביעת ארגונה ואורח ביצועה?

שלבי ההתקפה

לצרכי תכנון מבצעי ומנהלתי מבחינים הסובייטים בשלושה שלבי-יסוד של ההתקפה: ההכנה ומסע-ההתקרבות-למגע; ההסתערות; הקרב בעומק מערך האויב. בהתאם לשלבים אלה נערכות תכנית המבצע ותכנית שיתוף-הפעולה בין עוצבות ויחידות.

שלב ההכנה, זהו השלב שבו נערכים תכנון המבצע והכנת הגייסות להתקפה. שלב זה נמשך ממועד קבלת הפקודה, או

תנאי הקרקע. בכיווני המאמץ העיקרי תהיינה, בדרך-כלל, גזרות ההתקפה של העוצבות והיחידות צרות יותר מאשר בכיוונים משניים. תקנון הקרב הסוביטי מגדיר את רוחבן הממוצע של גזרות ההתקפה, בתנאי הפעלה של כלי הנשק ה"מקובלים", כדלקמן (ראה מרשם 2): לדיביות-רגלים — 4—2.5 ק"מ; לחטיבת-רגלים — 1.5—1 ק"מ; לגדוד-רובאים — 700—500 מ'. מובן מאליו כי בהתקפה על הגנה-חפוזה תהיינה גזרות ההתקפה של הכוחות רחבות יותר; ובמיוחד גזרות ההתקפה של עוצבות ויחידות השריון. להלן — טבלה המבליטה נתונים על רוחב גזרות ההתקפה (מנסיון קרבות בשלהי מלחמת-העולם השנייה):

רוחב גזרת ההתקפה של דיביות-רגלים
(מעובד על-פי הספר "פעולות-קרב של דיביות-רגלים")

ה ע ר ו ת	רוחב גזרת ההתקפה בק"מ	איור הפעולה	תאריך הפעלתה	הדיביות
שטח ביצתי-יערי	5.2	L.M. קמן (איור נהר דבינה המערבית)	יוני 1944	46°
בכיוון המאמץ העיקרי, בהתקפה על הגנה מבוזרת	2.0	צ'חגוב (פולניה צפ'מזרח)	ינואר 1945	90°
בכיוון של מאמץ משני, בהתקפה על הגנה מבוזרת	2.3	צ'חגוב (פולניה צפ'מזרח)	ינואר 1945	45°
בכיוון המאמץ העיקרי, בהתקפה על הגנה מבוזרת	2.0	גומבינן (מזרח פרוסיה)	ינואר 1945	144°
בכיוון המאמץ העיקרי, בהתקפה על הגנה מבוזרת	2.2	גומבינן (מזרח פרוסיה)	ינואר 1945	96°
בכיוון של מאמץ משני, בהתקפה על הגנה מבוזרת	3.0	גומבינן (מזרח פרוסיה)	ינואר 1945	54°
בכיוון המאמץ העיקרי, בהתקפה על הגנה מבוזרת	2.8	קיוסטרין (ברנדנבורג)	מרס 1945	295°

בתנאי הפעלה של נשק-גרעיני יהיה רוחבן של גזרות ההתקפה, ככל הנראה, גדול יותר — פיי-שניים או פיי-שלושה. כך, למשל, בתרגילים שתוארו על-ידי ירחון-קצינים סוביטי ב-1961, הגיעה גזרת ההתקפה של גדוד-טנקים עד ל-2.3 ק"מ; ושל פלוגת-טנקים — לקילומטר אחד. מגמה דומה ניכרת גם לגבי עוצבות ויחידות רגלים. תורת-הלחימה הסוביטית דורשת ליצור בגזרות-התקפה, שדר-כן עובר המאמץ העיקרי, עדיפות רבה בכוחות ואמצעים על האויב. לקח מלחמת-העולם השנייה מצביע על כך שהרוסים היו משיגים בדרך-כלל עדיפות על המגן שהתבטאה ביחס של, לפחות, 3:1 ביחידות-הרגלים, ו-5:1-3, ואף יותר, בטנקים ובארטילריה.

כיוון המאמץ העיקרי

אנשי-הצבא הסוביטיים מקדישים תשומת-לב מיוחדת לענין בחירת כיוון המאמץ העיקרי בהתקפה. תקנון-השדה שלהם קובע כי בחירת כיוון המאמץ העיקרי מהווה את היסוד בכל החלטה לעריכת התקפה. את כיוון המאמץ העיקרי של הדרג

שעות ספורות לפני תחילת המבצע גופו. שעת ה"ש" היא איפוא, זמן מעבר הכוחות להסתערות על מוצבי המגן. בשעת ה"ש" מועתקת אש-הארטילריה, שמכתה ה"מסכמת" הונחתה לפני-כן על המוצבים הקדמיים, אל עומק מערך-ההגנה — והארטילריה עוברת מ"שלב-ההכנה" לביצועו של "שלב הסיוע" לעזרת הרגלים והטנקים. לפיכך רואים אנו כי ההכנה הארטילרית מבוצעת בפרק-הזמן האחרון של שלב ההכנה ומסעה-ההתקרבות-למגע.

שלב-ההסתערות. — שלב זה מתבטא בהסתערות שוטפת, בעת-ובעונה-אחת, של יחידות-רגלים ויחידות-טנקים על קו המוצבים שבמערך-ההגנה הראשי; שלב זה נמשך עד לש-

בירת התנגדותו העיקרית של המגן. הוא מבוצע, בדרך כלל, באותה תכנית-קרב התחלית, בה נערכו הכוחות בעודם בשטחי-ההיערכות.

שלב הקרב בעומק מערך האויב. — השלב מתחיל עם פריצת מערך ההגנה הראשי של האויב ויציאת הכוחות אל המרחב שבין המערך הראשי והאמצעי, מרחב בו נמצאות בדרך-כלל רוב עמדות הארטילריה המסייעת של המגן. מאפיינים שלב זה דינמיות רבה וחופש-תמרון גדול יותר של התוקף — המכניס, בדרך כלל, בשלב זה את הדרגים הבאים, אשר הובאו מעומק מערך-ההתקפה לניצולה ופיתוחה של ההצלחה שהושגה על-ידי הדרגים הראשונים; או — בשעת-הצורך — להדיפת התקפות-הנגד של המגן.

גזרות ההתקפה

לעוצבות וליחידות מוקצות גזרות-התקפה; ליחידות-המשנה מציינים כיווני-ההתקפה. רוחבן של גזרות-ההתקפה מותנה בשיקולים הבאים: התפקיד שהוטל על הכוח המסוים; עצמת מערך-ההגנה ומבנהו; אמצעי-הסיוע המופעלים בגזרה נתונה;

להבטיח השגת-הפתעה והצלחה מהירה-יותר — בוחרים מפקדים סובייטים באפשרות השניה דוקא. יחד עם זאת, שומרים הם על הכלל האומר שעל כיוון המאמץ-העיקרי להוליך אל מרכזה-הכובד שבמערך המגן, אשר עם השמדתו יתערער ממילא המערך כולו וייוצרו התנאים לניצול הצלחה הטקטית לצורך השגת הצלחה אופרטיבית.

משימות-קרב ועומק

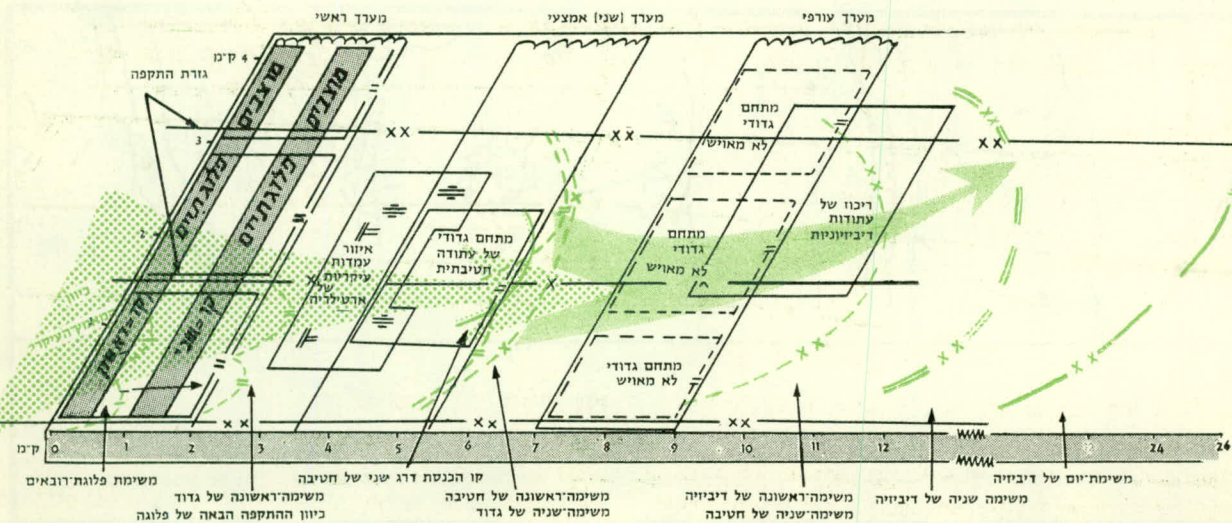
בהתקפה מותנות משימות-הקרב של העוצבות והיחידות בראש-וראשונה בתפקידן ומקומן בהיערכות הכללית של הגייסות; והן מושפעות על-ידי כושרן המבצעי, מידת תגבורן באמצעי-הסיוע, עצמת מערך-ההגנה של האויב ותנאי-הקרקע. משימות-הקרב מוכתבות על-ידי הדרגה-המתכנן (המפקדה-הממונה), בהתאם לקווי התכנית המרכזית. בדרג עוצבתי (חטיבה, דיביזיה) ובגדוד מחולקת משימת-הקרב לשתי משימות-משנה: למשימה ראשונה, ולמשימה-שניה; ואילו דרג-הדיביזיה מקבל מלבד זאת עוד „משימת-יום“ (דהיינו, המשימה הסופית של היום בכלל; ראה מרשמים 2 ו-3).

כמשימה הכללית של יום-ההתקפה הראשון בדיביזיות-רגלים, המופעלת בכיוון המאמץ-העיקרי, נקבעת לרוב הבקעת כל עומק הטקטי* של מערך-ההגנה. התפיסה הסובייטית מניחה כי רק עם השגת הבקעה כזו, ופתיחת הפתח לפריצה לעומק, נוצרו התנאים לניצול הצלחה הטקטית ולהפיכתה להצלחה אופרטיבית. הצלחה אופרטיבית כזו תושג, בדרך-כלל, על-ידי הכנסתם לפעולה של כוחות נוספים שיוקצו לשם כך על-ידי המפקדה הממונה — בעיקר כוחות-שריון. עומק המשימה הכללית של דיביזיות רגלים, ביום הראשון של התקפה, מתבטא, אִיפוא, בפריצת שתי חגורות-ההגנה של האויב — והוא מגיע עד ל-30—25 ק"מ, ואף יותר מזה.**

* לפי תפיסה סובייטית — שתי החגורות הראשונות שעומקן הממוצע מגיע עד ל-30—25 ק"מ.
 ** עיין במאמר על „עיקרי הגנה ומבנה“, ב„מערכות“ ק"מ, עמ' 20.

הכפוף קובעת, בדרך כלל, לא מפקדת-היא כי אם המפקדה-הממונה. כנקודת-המוצא בבחירת כיוון המאמץ-העיקרי משמרים, לפי התפיסה הסובייטית, השיקולים הבאים: עצמת גייסות המגן ורוחם, וכן אימונם; מקומם של ריכוזי המגן העיקריים — ומה הם היעדים החיוניים במערך-הגנתו אשר עם מיגורם או כיבושם יופר כושר-העמידה של ההגנה כולה; נקודות-התורפה שבמערך-ההגנה אשר עליהן נמנים, בדרך כלל, קטעי-ההגנה המוחזקים על-ידי כוחות שרוחם ירודה או שחמושים אינו מספיק, או קטעי-ההגנה שנתפסו בחפזון, וכן אנפים, פערים ו„תפרים“ שבין היחידות והעוצבות, הנחשבים למקומות הרגישים ביותר במערך-ההגנה. מלבד זאת, מובאים בחשבון לצורך בחירה זו גורמי-יסוד הקובעים את הגישה אל ענין ההתקפה בכללו: תנאי-הקרקע, עצמת הכוחות העומדים לרשות המפקדה-הממונה, תנאי מזג-האוויר וכיו"ב. אין בתורת-הלחימה הסובייטית נטיה לבחור בתור כיוון המאמץ-העיקרי דוקא את זה המוליך לעבר המקום החזק ביותר שבהגנת-האויב — או להיפך, אל נקודת-התורפה הבולטת שבהגנה זו; ואין על-כך לראות בחירה כזו כ„בורה“ ממילא. בכל מקרה ומקרה שוקלים היטב מפקדים האמונים על אסכולה זו את כל מכלול הגורמים המשפיעים על בחירת כיוון המאמץ-העיקרי — והם מנחיתים את המהלומה באותו מקום הנראה להם כרגיש ביותר ואשר עם נפילתו יתמוטט כל מערך-ההגנה ותושג במהירות מירבית המטרה הסופית: השמדת הכוחות העיקריים של האויב. כאמור לעיל, מכונים הם לעתים קרובות את המאמץ-העיקרי לעבר אגף שהגנתו חלשה יותר, כנגד ה„תפר“ שבין היחידות, או כנגד גזרה המוחזקת בכוח חלש; אך לעתים יבחרו את כיוון המאמץ-העיקרי כך שיחצה שטח קשה למעבר (ביצות, יערות וכו'), אשר ממנו אין האויב מצפה להתקפה. לקח המלחמה מורה כי תכופות משתמשים הרוסים דוקא בדרכי-גישה קשות, ותוקפים בזמנים ומכיוונים בלתי-צפויים — וזאת כדי להשיג הפתעה. תכופות, בעמדם בפני הברירה של בחירה בין ציר-התקפה נוח, אך מוגן היטב, לבין ציר קשה-למעבר אך העשוי

מִרְשָׁם מס' 2. מְבִימָה שֶׁל עוֹמְק־הַמְּשִׁימוֹת וְרוֹחַב־הַחֲגוּרוֹת בַּהֲתַקְפַת דִּיבִיזִיּוֹת־רְגֵלִים עַל הַגְּנָה סְדוּרָה

הרי טבלת עומקן של משימות הקרב הנקבעות לדיביויות — ביניה, בכיוון המאמץ העיקרי, מתבטאת בפריצת כל עומקה של החגורה העיקרית, כלומר — ביצוע המשימה הראשונה הרגלים הסוביטיות:

עומק המשימות של דיביויות רגלים בהתקפה
(מעובד על-פי הספר „פעולות קרב של דיביויות רגלים“)

ה ע ר ו ת	עומק המשימות בק"מ			איזור הפעולה	תאריך הפעולה	הדיביויה
	משימת יום	משימה שניה	משימה ראשונה			
	22	13	5.6	סטלינגרד	נובמבר 1942	ה"158
	14	9	3	פלונסק (צפ"מ פולניה)	ינואר 1945	ה"44
התקפה על הגנה עמוקה וחוקה	16	11	6	צ'חנוב (פולניה)	ינואר 1945	ה"90
התקפה על הגנה מבוזרה	12	7	3.5	גומבינן (מז"פ רוסיה)	ינואר 1945	ה"144
התקפה על הגנה מבוזרה	10-11	5.5	3	גומבינן (מז"פ רוסיה)	ינואר 1945	ה"54

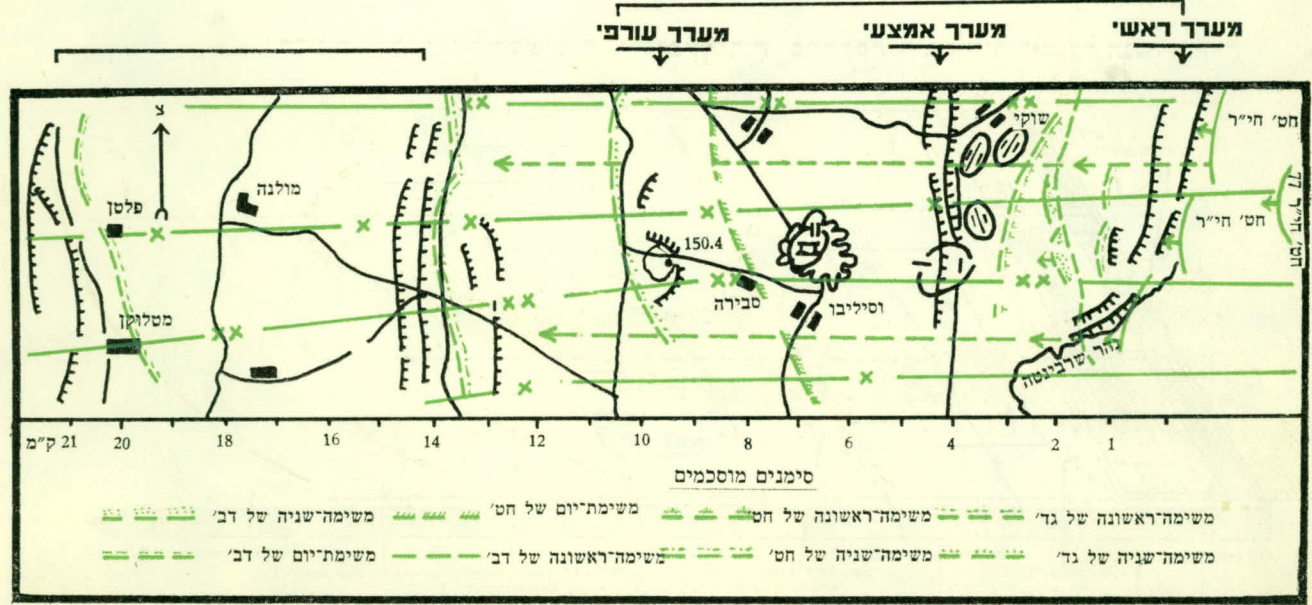
של הדיביויה. המשימה הראשונה של החטיבה תהיה לחדור בעד שני מערכי ההגנה הראשונים, למגר את מוצבי ההגנה שבגורתה וללכוד את איזור עמדות האש העיקריות של הארטילריה. במשימה השניה משלימה החטיבה, יחד עם הדרג השני של הדיביויה (אם הוא הוכנס לקרב), את הבקעת החגורה העיקרית למלוא עומקה; והיא מנדאת כי הכוחות המשוריינים שברשות המפקדה הממונה יוכנסו לפעולה לשם ניצול ההצלחה. משימת הקרב של גדודי רגלים תכלול, בדרך-כלל, הבקעת שני מערכי ההגנה הראשונים; בשלב הראשון, תוטל על הגדוד משימת כיבוש מוצבי ההגנה שבמערך הראשי; ובשלב השני

במשימה הראשונה יוטל על כוחות הדיביויה לפרוץ את מערכי ההגנה של החגורה העיקרית לכל עומקה (2-3 מערכי ההגנה), להשיג בה את כוח האדם של האויב ולפרוץ צירים לכניסת כוחות משוריינים ממוכנים לעומק האופרטיבי; עומקה של משימה זו מגיע עד ל-12-8 ק"מ; אך, כמובן, שיכול הוא, להיות אף פחות מזה, לפי תנאי המקום ואופי המערכים המבוזרים. המשימה השניה של הדיביויה תכליתה, כרגיל, השלמת כייבושה של החגורה העיקרית, התגברות על האויב במערכי הביניים לבין חגורות ההגנה וכיבוש שטח מוצא נוח להשתלטות מהירה על חגורת ההגנה הבאה. משימתה הכללית של חטיבת רגלים הפועלת במסגרת הדי-

מרשם מס' 3. עומק המשימות של עוצמות ויחידות דיביויות רגלים ה-26 של הגברדיה בהתקפה בסביבות הגבול של פרוסיה המזרחית (אוק' 1944)

הגורה שניה

חגורה עיקרית

אין פירושה שהדרג הראשון מפסיק את התקדמותו; להיפך, הוא ממשיך בתנועת-התקפה, יחד עם הדרג השני, עד לביצוע המשימה כולה. הכנסת כוחות נוספים לפעולה הנה אך ורק ביטוי להגברת-המאמץ הכללית של העוצבה או היחידה. ברור שהכנסת כוחות נוספים מצריכה פעולות-תיאום — ועל-כן משך-זמן מסוים — וכן הכנות מבצעיות וריכוז אמצעי-הסיוע בקטע בו הוכנס הדרג השני (או העתודה). לפעולה בשעת הכנסתו, מכוון כל המאמץ של המפקד (ושל מטהו) לאבטחת רציפות הפיקוד ושיתוף-הפעולה בין שני הדרגים; ותכופות מעביר המפקד את כל עצמת אמצעי-הסיוע (ארטילריה, טנקים, מטוסים) לאבטחת הכנסתו-לפעולה של הדרג השני. וזאת לזכור: עומק המשימות הנתון לעיל — אינו קבוע; אדרבא, הוא עשוי להשתנות מדי פעם בפעם, בהתאם למצב המסוים. על-כן תקבלנה תכופות עוצבות ויחידות הרגלים, המופעלות בכיוונים משניים, משימות עמוקות-פחות; ולהפך — על עוצבות ויחידות השריון תוטלנה, במהלך התקפתן על הגנה-הפווה, משימות עמוקות-יותר. קיצורו-של-דבר: אין לראות בנורמות אלו „דבר קבוע“, שאינו ניתן לשינוי; נהפוך הוא — נורמות אלו נתונות, בכל מקרה ומקרה, לשינויים וסיגולים בהתאם לתנאים מציאותיים משתנים.

— השמדת האויב שבמערכת-ההגנה האמצעי (השני). יחידות משנה של הגדוד (פלוגה ומחלקה) מקבלות משימה אחת: השמדת כוח-האדם של האויב ואמצעי-הלחימה שלו המוצבים במוצב-ההגנה הקדמי; כלומר — אין יחידת-משנה מקבלת אלא יעד מוגדר אחד; אך מלבד זאת יצוין תמיד לפלוגה כיוון ההתקפה הצפוי לאחר מילוי משימתה. מן הראוי לציין, כי המשימה-השניה מבוצעת, בדרך-כלל, בתבנית-הקרב ההתחלית בה נפתח הקרב, ללא הכנסת כוחות נוספים על-ידי הדרג הפיקודי-הממונה. אך ורק במצבים קריטיים ובאין ברירה, יכניס מפקד-הכוח את הדרג השני (או העתודה) לפני שהושלמה המשימה-הראשונה. לעומת זאת, ביצועה של המשימה-השניה יצריך בדרך-כלל התארגנות מחדש בשדה-הקרב והכנסת כוחות נוספים, כדי להגביר את קצב-ההתקדמות של הדרג הראשון ולאפשר לו לבצע את המשימה-השניה. הכנסת כוחות „טריים“ מוגדרת מראש, במפורט, בתכנית המבצע. במקרים מסוימים יפעיל מפקד הכוח את עתודותיו (או את הדרג השני) לצרכי הדיפת התקפת-הנגד של האויב, או לאבטחת אגפו של הכוח העיקרי שלו. ברם, הכנסת הדרג השני לפעולה, לביצוע המשימה-השניה —

סלח הג"א

נתונים להשוואה

(ממלחמת-העולם השניה 1945 - 1939)

	שומרים	פטרולרים
עוצבות	500,000	80,000
מספר	53	1
מספר	25,000	1,600
מספר	4,000	17,000

המלחמה העולמית השנייה 1939-1945
 נתונים להשוואה
 (ממלחמת-העולם השנייה 1945 - 1939)

- 16 -

החילות - וחלקם בהתקפה

רס"ג ל. מרחב

כוחות מקרב חילות אחרים. בהגברת העוצבות ויחידות שולט הכלל: רוב אמצעי-הסיוע מופנים לעוצבות ויחידות הפועלות בכיוון המאמץ-העיקרי. תכופות נתקל במקרה בו לא תקבלנה אותן עוצבות ויחידות הרגלים הפועלות במאמצים משניים כל הגברה שהיא, או שתקבלנה הגברה זעירה בלבד; וכל זאת משום שעיקר ההגברה יופנה לכוחות התוקפים בכיוון המאמץ-העיקרי.

להלן תצוין ההגברה הממוצעת שעוצבות ויחידות הפועלות בכיוון המאמץ-העיקרי עשויות לקבל. דיביזיות-רגלים יכולה לקבל בסיוע ישיר (בנוסף לארטילריה התקנית): 6-8 גדודי ארטילריה ומרגמות, חטיבת ארטילריה נ"מ, עד חטיבת ארטילריה נ"ט, עד חטיבת-שריון, גדוד הנדסה, 1-2 פלוגות להביורים. הדיביזיה מקבלת סיוע כללי של חיל-האוויר, לפי תכנית מרכזית הנמסרת מדרג הארמיה (במפקדת הדיביזיה נמצא בשעת ההתקפה נציג חיל-האוויר, אשר מכוון את המטוסים להפצצת היעדים וכן מקבל את דרישותיו של מפקד הדיביזיה ומעבירן).

חטיבת-רגלים תוגבר בממוצע ב-3-4 גדודים של ארטילריה שדה ומרגמות, 2-3 פלוגות טנקים ותותחים-מתנייעים, 1-2 פלוגות תותחים נ"ט, מחלקת להביורים.

גדוד-רגלים יוגבר בפלוגת-טנקים אחת או שתיים, מחלקת-הנדסה, להביורים ועוד; בשלב הקרב בעומק מערך-ההגנה - גם בגדוד ארטילריה-שדה, בסיוע כללי.

*

עוצבות חיל-הרגלים ויחידותיו ממונעות כיום לחלוטין - ועל-כן בעלות כושר-ניידות מוגבר, לעומת תקופת מלחמת העולם השנייה, עצמת-אשן גדלה במידה ניכרת. הן נושאות, וביחוד העוצבות, אופי של איגודי-כוחות בין-חיליים: משור לבות בתוכן יחידות (עוצבות) מרוב החילות. כתוצאה, מסוגלות עוצבות חיל-הרגלים לבצע תפקידי קרב

מאמר זה - השלישי בסדרה - בא להמשיך את קו התיאור והניתוח שבשני קודמיו ("עיקרי ההתקפה" - והיסודות לתכנון ההתקפה) שבחוברת קמ"ו. הסדרה תושלם ותסוכם בחוברת "מערכות" הקרובה. לפי ההדים הראשונים נראה כי סדרת-מאמרים זו, בכנסה ובהסדירה את מושגי-היסוד של ההתקפה "בנוסח הסובייטי", ואת שיקוליה ונוהליה, ממלאת צורך חיוני אשר הורגש עלידי קוראים לא-מעטים.

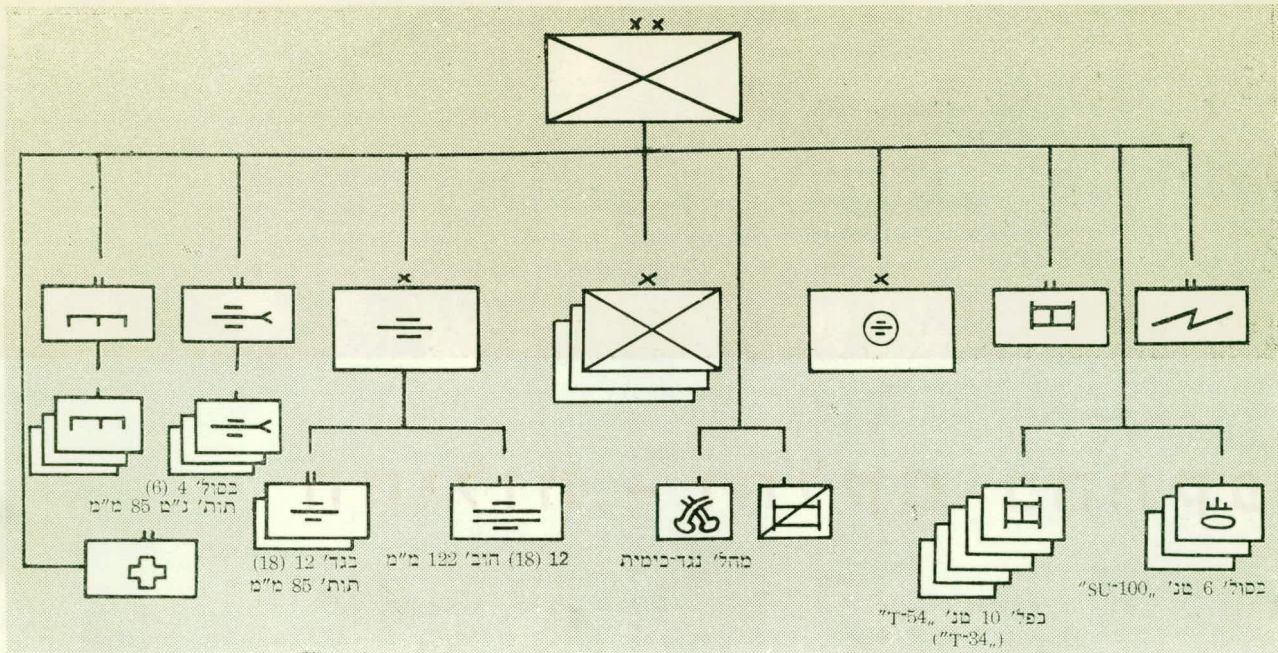
חיל-הרגלים

חיל-הרגלים (עיינן במבנה דיביזיות-רגלים וחטיבת-רגלים - מרשמים מס' 4-1) - כחיל של מגע קרוב - הוא הכוח המכריע בהתקפת מערכי-ההגנה הסדורים. לפי הדוקטרינה הסובייטית מוטל, בתנאי הפעלת כלי-נשק קונבנציונאליים, כל הכובד של שבירת המערכים הראשיים, והחזקים ביותר, של ההגנה, על עוצבות ויחידות חיל-הרגלים. הן מופעלות, בדרגים הראשונים, כדי לשבור - בשיתוף-פעולה עם חילות אחרים - את עיקר-התנגדותו של המגן בחגורת-ההגנה העיקרית שלו. תפקידיהן של עוצבות ויחידות הרגלים הם: לפרוץ לתוך מערכי ההגנה, להשמיד את האויב שבמוצבי ההגנה, לכבוש שטחים חיוניים ולהחזיק בהם; וכן - לפתוח צירייה-תקדמות לחילות אחרים, ובמיוחד ליחידות ועוצבות השריון.

כן מוטל, בדרך-כלל, על חיל-הרגלים - במהלך הקרב תפקיד עיקרי בהדיפת התקפות-הנגד מצד השריון והרגלים של המגן, ובאבטחת האגפים של עוצבות-שריון הפותחות בניצול ההצלחה שהושגה עלידי עוצבות ויחידות של חיל-הרגלים.

כמובן שחיל-הרגלים אינו מסוגל לפרוץ את מערכי-ההגנה הסדורים עצמאית, ללא סיוע מצד חילות אחרים. לכן מוגדרות יחידותיו ועוצבותיו, בהתאם לתפקידן בהתקפה, עלידי

השאר הותאמו לירי פגזים גרעיניים בשדה-הקרב. התפתחות הטכנית של הכלים הארטילריים השיבה עטרתם ליושנה.

לפי התפיסה הסוביטית, הארטילריה היא בהתקפה אמצעי-היסוד של אש משתקת ומשמידה. עקרונות-התפעול של האר-טילריה הם: ריכוז התותחים והמרגמות בגזרת המאמץ העיקרי, תכנון מרכזי של הפעלתם, ליווי יחידות-רגלים על-ידי תותחים, לשם הגשת סיוע-אש בכיוון ישיר. תפקידיה העיקריים בהתקפה הם:

הדברת מוצבי-ההגנה; השמדת קני-אש קבועים; נטרול סוללות האויב; שיתוק עמדות פיקוד ותצפית ומרכזי-הקשר; ריתוק העתודות; מיגור התקפות-הנגד; אבטחת האגפים וה"תפרים"; מניעת נסיגת כוחות האויב והתארגנותם-מחדש. מלבד זאת, מופעלת הארטילריה בנסיבות מסוימות בכיוון ישיר לשם פריצת מעברים במכשולים.

ההלכה הסוביטית הנוכחית מוצאת לנחוץ לרכז בשלב ההכנה הארטילרית בכיוון המאמץ-העיקרי (אם לא מופעל נשק

הגנה והתקפה הן בשילוב עם עוצבות של חילות אחרים והן, בתנאים מסוימים, עצמאית. קצב התקדמותן ולחימתן מת-חיל להיות דומה לזה של השריון. אך עיקר מלאכת ההבקעה של מערכי-אויב מוסיף להיות מוטל על חיל-הרגלים. הוא פותח פתחים לעוצבות השריון, מחפה על אגפיהן ומאבטח מקרוב את כל-ירכבן, מבסס את השגי השריון והגייסות-המשולבים. כל אלה מהווים גם כיום, לפי התפיסה הסוביטית, את תכונתו האופינית של חיל-הרגלים בקרב.

חיל-התותחנים

בשל מקומה הסגולי של הארטילריה בהתפתחותה של תפיסת-הלחימה הסוביטית — ראוי לציינה במיוחד:

בעידן "הטרנס-גרעיני" — וביחוד מאז מלחה"ע השניה — נחשבה בצבא הסוביטי הארטילריה ל"אל-המלחמה". תפקידה בהשגת הנצחון היה נכבד ביותר: בקרבי-ההגנה מנעה באשה את פריצת מערכי-ההגנה על-ידי יחידות שריון ורגלים; בקרב-התקפה — סללה באשה את הדרך לגייסות התוקפים.

מכאן — תשומת-הלב המיוחדת לפיתוח כלי-נשק ארטילריים, לסוגיהם השונים; הקמת עוצבות-ארטילריה, ה"דיביזיות של ארטילריה-ההבקעה", שנשא אופי התקפי-מובהק; יצירת צפי-פזיות גדולות של הארטילריה, שהגיעו תכופות ל-250—200 קנים לקילומטר של גזרת-התקפה; ויתרה מזאת, במבואות בר-ליון — אל למעלה מ-500 תותחים ומרגמות בק"מ חזית.

עם בוא הנשק הגרעיני רבו קצינים-בכירים שטענו כי עוצבות-הארטילריה הולכות ומפנות את מקומן לנשק הגרעיני. אך לאחר זמן מסוים שונתה שוב התפיסה. המסקנה היתה: אין נשק גרעיני יכול למלא את כל המשימות העיקריות בהן נשאה הארטילריה ה"מקובלת" — ורק שילוב אש הארטילריה וכלי-הנשק הגרעיניים עשוי לודא פריצת מערכי-ההגנה עמוקים. עם זאת, חל שכלול מרחיק-לכת בכלי-הנשק הארטילריים; ובין-

* החישוב נעשה לפי המשימות הבאות:

- לנטרול המגן שב-3—2 קווי-הפירות (אשר עם עיקוליהם ותעלות-הקשר המתחרות אליהם עשוי אורכם הכללי בקטע של קילומטר אחד של גזרת-ההתקפה להגיע עד כדי 4—6 ק"מ) של המערך ה"ראשון" (לפי החשבון של תותח אחד ל-30—40 מ' רצופים)

130—150 קנים

- לאש נגד-סוללתית (כנגד 2—3 סוללות אויב) 24—32 קנים
- לשאר המשימות: לירי בכיוון-ישיר (12), לאב-טחת האגפים (12), לנטרול היעדים החיוניים שב-מערך (24—12), לסינוור עמדות-התצפית ולשיתוק המפקדות ומרכזי-הקשר (12).

48—60 קנים

202—242 קנים

סך-הכל

משך-הזמן של ההכנה הארטיטרית בהתקפה

(מעובד לפי הספר „פעולות-קרב של דיביות-הרגלים הסוביטית“)

שם הדיביוזיה	תאריך הפעלתה	איזור הפעולה	משך ההכנה הארטיטרית (בדקות)	הערות
הדיב' ה-307	ינואר 1944	ז'לובין	25	הגנה חפוזת
הדיב' ה-54	ינואר 1945	גומביגן	105	הגנה מבוצרת ועמוקה
הדיב' ה-413	ינואר 1945	סביבות נהר נריב	85	הגנה סדורה
הדיב' ה-115	אפריל 1945	חצי-האי זמלנד	50	הגנה סדורה, מאמץ משני
הדיב' ה-31	אפריל 1945	קניגסברג	180	הגנה מבוצרת, שטח בנוי
הדיב' ה-108	אפריל 1945	שצ'צין	90	תוך צליחת נהר האודר

גרעיני) 200 עד 250 תותחים ומרגמות על כל קילומטר של חזית ההבקעה; במספר זה נכללות מרגמות תקניות, בנות 82 ו-120 מ"מ, של גדודים וחטיבות-רגלים המופעלים באותה גזרה. במאמצים משניים תגיע הצפיפות ל-140-80 קנים בקילומטר אחד. חלק ניכר בעצמה ארטיטרית זו מהוות המרגמות והמטולים-הרקטיים רבי-הקנים („קטיושות“) ה-מדויקים אמנם פחות מכלי ארטילריה אחרים, אך מעניקים לארטילריה יכולת גדולה למתן-אש על „מטרות-שטח“.

עיון בטבלה, שבתחתית העמוד, המראה את צפיפות הארטי-לריה בהתקפות דיביות-רגלים במלחמת-העולם השניה. הצירוף של הכנה ארטיטרית, ומתן סיוע תוך-כדי מהלך ההתקפה, נקרא „התקפה ארטיטרית“. התקנון הסוביטי מגדיר אותה כדלהלן: „התקפה ארטיטרית מתבטאת בסיוע מתמיד לחיל-הרגלים ולחיל-השריון באש תכליתית של התותחים והמרגמות תוך-כדי מהלך ההתקפה. אש התותחים והמרגמות צריכה „לצעוד“ לפני הרגלים והטנקים ולפלא להם את הדרך מיעד הגנה אחד אל השני“.

טבלת צפיפות הארטילריה בהתקפה בקילומטר אחד של חזית ההבקעה

(מעובדת לפי הספר „פעולות-קרב של דיביות-הרגלים הסוביטית“)

שם הדיביוזיה	תאריך הפעלתה	איזור הפעולה	הצפיפות	הערות
הדיב' ה-23	יולי 1944	איזור הנהר וליקאיה	196	הבקעת מערך מבוצר
הדיב' ה-54	ינואר 1945	גומביגן	244	הגנה מבוצרת היטב
הדיב' ה-90	ינואר 1945	צ'חנוב	264	הגנה סדורה ועמוקה
הדיב' ה-44	ינואר 1945	ראש-הגשר של נ. נריב	156	הגנה סדורה
הדיב' ה-108	אפריל 1945	שצ'צין	220	התקפה תוך צליחת-נהר

לפי לקחי מלחמה השניה ובהתאם לנתוני-התרגילים שבוצעו באחרונה בצבא הסוביטי, ניתן לסכם כי ההכנה הארטיטרית נמשכת כרגיל בין 60 עד 90 דקות.

בגמר שלב ההכנה מתחיל מיד שלב הסיוע הארטילרי. רגע המעבר משלב אחד לשני הוא רגע זינוק הכוחות להסתערות. שלב ההכנה מתחיל בהנחתת-האש מכל הכלים (או מרובם) על כל עומק מערך-ההגנה הנמשכת כ-5-10 דקות.

לאחר זאת בא שלב-משני של ירי בכינון-ישר, שתפקידו להשמיד את קני-האש, ובמיוחד של כלים נ"ט. העלולים להתגלות אח"כ תוך הסתערות הכוחות ולהפריעה. הוא נמשך כ-15-20 דקות. לפעמים יכול הוא לבוא בפרק-הזמן המסיים של ההכנה הארטיטרית. הירי בכינון-ישר מבוצע על-ידי תותחים בני 85 מ"מ, בני 122 מ"מ ואפילו בני 152 מ"מ, המוקצים במיוחד למטרה זו. תכופות משתפים בירי בכינון ישר גם טנקים ותותחים-מתנייעים. בלילה האחרון שלפני ההתקפה נכנסים טנקים ותותחים אלה לעמדותיהם, שהוכנו מראש והוסוו היטב; עמדות אלה מרוחקות כ-200-600 מ' מקו-המוצבים-הקדמיים של המגן. בדרך-כלל מופעלים 12-24 כלי-ארטילריה וטנקים של כינון-ישר לכל קילומטר חזית.

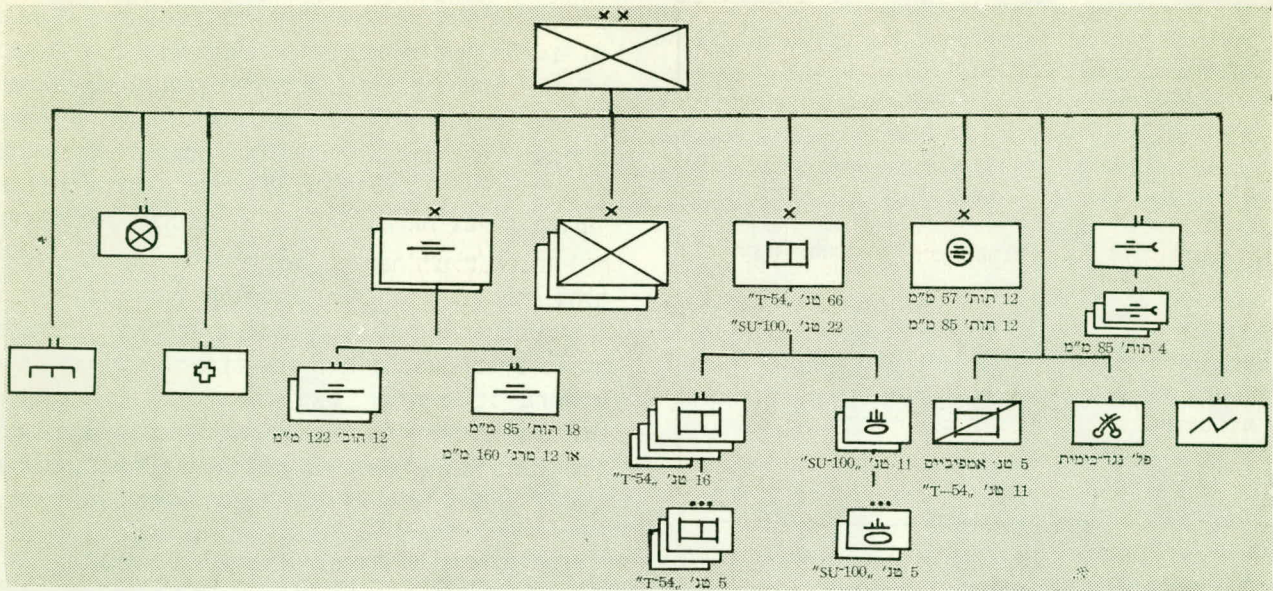
בהתאם למבנה מערך-ההגנה של האויב לובשת ההכנה-הארטיטרית צורות שונות. אם אין בו ביצורים — כגון מצדיות, בונקרים וכד' — מושתתת ההכנה הארטיטרית על ריכוזי-אש נמרצים המונחתים על קטעי-ההגנה חזקים וחשובים מבחינה טקטית, הנמצאים בקו ראשון של מוצבי-ההגנה ובסביבתו הקרובה, ואילו במקרה בו מצויד מערך-ההגנה במבני-קבע חזקים מקצים כרגיל הרוסים פרק-זמן מסוים (ונוס) לשלב ההכנה-הארטיטרית, ולפניו המיועד להשמדת המצדיות בירי בכינון-ישר — או באש-הריסה תלוטל-מסלול. משימות אלה מבוצעות יום-יומיים לפני ההתקפה, ולעתים — ביום ההתקפה עצמה. להשמדת מטרות אלה מקצים, בדרך כלל, כלי-ארטילריה כבדים, אכן, ברור שהפעלה מוקדמת זו של ארטילריה שוללת מן התוקף את גורם ההפתעה המבצעית, אשר לבחירת הזמן, מתחילה לעתים ההכנה הארטיטרית

לפי התפיסה הסוביטית מורכבת „ההתקפה הארטיטרית“ משלושה שלבים, והם:

- ההכנה הארטיטרית;
- הסיוע הארטילרי להסתערות הרגלים והטנקים;
- הסיוע ללחימת הרגלים והטנקים בעומק מערך-ההגנה של האויב.

שלב ההכנה הארטיטרית. — תפקידו הוא לשבש, עוד בטרם החלה ההתקפה עצמה, את מערכת הפיקוד והתצפית של המגן; לנטרל את תכנית-האש; לשחק את עמדות הארטילריה שלו ולחפות על ביצוע מעברים במכשולים שלפני מערך-ההגנה. בשלב זה מופעלת לעתים הארטילריה בכינון-ישר אף לביצוע מעברים כאלה במכשולי התיל ולקעקוע קירות התעלות הנ"ט. ההכנה הארטיטרית מבוצעת ביום ההתקפה ומקדימה במישרין את הסתערות העוצבות והיחידות. והרי טבלת הנתונים על משך הזמן של ההכנה הארטיטרית:

- 408 מקלעים קלים בני 7.62 מ"מ
- 54 מקלעים בינוניים בני 7.62 מ"מ
- 81 מקלעים כבדים נ"מ בני 14.5 מ"מ
- 30 תותחים נ"מ בני 57 מ"מ
- 18 תותחים נ"ט בני 57 מ"מ
- בעלי הנעה עצמית
- 54 מרגמות בנות 82 מ"מ
- 243 מטולירקטות כיתתיים
- 36 תותחים ללארבע גדודיים בני 82 מ"מ
- 30 תותחים נ"ט בני 85 מ"מ
- בעלי הנעה עצמית

- חימושה של דיביזיות הרגלים**
- 12 תותחים נ"מ בני 85 מ"מ
  - 12 תותחים בני 85 מ"מ
  - 12 תותחים ללארבע בני 107 מ"מ
  - 18 מרגמות בנות 120 מ"מ
  - 48 הוביצרים בני 122 מ"מ
  - 12 מרגמות בנות 160 מ"מ
  - 5 טנקים-אמפיביים בני 76 מ"מ
  - 40 תותחים מתנייעים „SU-100”
  - בני 100 מ"מ
  - 77 טנקים „T-54” בני 100 מ"מ

מלאה להסתערות. השלב האחרון של הכנה ארטילרית לובש צורת „סופת-רעמים” של אש-מכונה המיועדת לאפשר גישה בלתי-מופרעת של הרגלים והטנקים אל יעד-ההתקפה. העי-תקת-האש-האחרונה משולבת בתחילת שלב הסיוע-הארטי-לרי. כפי שכבר נאמר, המעבר משלב אחד לשני — הוא האות להסתערות הרגלים והטנקים.

שלב הסיוע הארטילרי — עם תחילת הסתערות הרגלים והטנקים מפריעים התותחים והמרגמות לאויב בחידושה ואר-גונה של מערכת-האש שלו שנפגמה בשלב ההכנה הארטי-לרית; הם מחפים על התקדמות הרגלים והטנקים מיעד אחד לשני ומסייעים להם בכיבוש מוצבי-ההגנה שבקו-הרא-שון ובעומק הקרוב של מערך-ההגנה. הארטילריה ארוכת-הטוח משתקת את סוללות האויב.

שלב הסיוע-הארטילרי לובש שתי צורות: או של אש המוני חתת, לפי העקרון של „מסך-האש הנע”, על קויה-החפירות של המערך הראשי — או של ריכוזי-אש על יעדי ההגנה העומדים להיתקף על-ידי היחידות.

במסך-האש הנע משתמשים הרוסים בהיתקלם במערך-ההגנה חזק, כדי לנטרל את כוחות-המגן הנמצאים בקויה-החפירות ובעמדות שביניהם. עומקו של מסך-האש יכול להגיע עד למערך-ההגנה השני, זאת אומרת — עד לעומק של 3-4 ק"מ מקויה-מוצבי-הקדמיים. הטלת מסך-האש לעומק כזה

בשעות המאוחרות של הלילה (לפנות בוקר) — ומסתיימת עם עלות השחר. לעתים יאיר התוקף את השטח והמטרות (כך למשל, פעלו הרוסים בשלב האחרון של מלחמת-העולם השנייה, במתקפתם על ברלין באפריל שנת 1945).

כדי להטעות את המגן ביחס לשעת ה„ש” עשוי התוקף להעתיק מספר פעמים את אשו מקויה-מוצבי-הקדמיים אל עומק ההגנה — ושוב לחזור להפגזת המוצבי-הקדמיים. יש לזכור שבדרך כלל מסתיים שלב ההכנה-הארטילרית בהנחת אש חזקה על קויה-מוצבי-הקדמיים ועל קטעים חשובים הסמוכים אליו.

ההכנה-הארטילרית מוגברת, בדרך-כלל, בהתקפות מן-האוויר. יחידות של חיל-האוויר, הכפופות לקבוצות-הארמיות („חזי תות”) של צבא-היבשה, משתתפות בהכנה-הארטילרית בהש-מיון ביצורים, עמדות-ארטילריות, עתודות ומפקדות של האויב הנמצאות מחוץ לטווח-היעיל של הארטילריה. מאמץ-האוויריה הגדול ביותר נערך 15-10 דקות לפני התקפת הקרקע, והוא מכווון אל המטרות העלולות לפגוע ביותר בהתקפה זו.

ההעתקה האחרונה של האש מבוצעת כשיחידות-הרגלים ויחידות-הטנקים נכנסו לשטח-ההיערכות והשיגו כוונות

* הטבלאות מבוססות על ריכוזם והשוואתם של פרסומים שונים בעתונות חו"ל — ואין ודאות גמורה לגבי פרטיהן.

- קיצור משכי ההכנה — וקצב כללי מהיר של התפתחות הקרב הארטילרי;
- תכנון מרכזי מקיף;
- שילוב המהלומה הארטילרית במהלומה מן-האוויר;
- הנכונות לתמרון — הן באש והן בהזזת גופי-ארטילריה.

חיל-שריון

בדיביזיות-הרגלים הסוביטית מהטיפוס הישן (משנות-החמישים) היה גדוד בן 69 טנקים ותותחים מתנייעים (חמש פלוגות של טנקים T-54 או T-34, כל אחת בת 10 טנקים, ושלוש סוללות תותחים-מתנייעים SU-100, כל אחת מורכבת מ-6 כלי-קרב). באותן שנים היתה דיביזיות-הרגלים, הפועלת בכיוון המאמץ-העיקרי, מקבלת נוסף על אלה עוד עד חטיבת שריון * . החישוב שהונח ביסוד צירופים אלה — פשוט. האסכולה הסוביטית דורשת יצירת צפיפות של 20—30 טנקים לקילומטר אחד של חזית — ומספר זה נובע מהתחשב-בית ביכולת תמרום החפשי של הטנקים, שבשבילה נחוץ כי יפריד ביניהם מרחק של 30—50 מ'; פירושו של דבר הוא שלגדוד-הרגלים (התוקף בקטע-חזית שרוחבו כ-700 מ') יתלוו 20—15 טנקים התוקפים יחד אתו.

השינוי שבא עתה מסתבר על-ידי תנאי תפעולם של גופי-צבא בשדה-המערכה הגרעיני, או הגרעיני-בכוח, בהם עדיף שי-לובם של יסודות-שריון לתוך העוצבות מלכתחילה. לפי מקור-רות שונים, מצויה כיום בדיביזיות-הרגלים הסוביטית חטיבת-שריון תקנית אחת הכוללת בסך הכל — 66 טנקים ו-22 תותחים מתנייעים. מלבד זאת יש עוד בכל חטיבת-הרגלים סוללת תותחים מתנייעים SU-100 (בכל אחת 6 כלים), ובגדוד-סיוע דיביזיוני — פלוגת-טנקים T-54 (11 טנקים) — ראה מרשמים מס' 2—3. אנו רואים, איפוא, שבדיביזיות-הרגלים הנוכחית מצויים 117 טנקים ותותחים-מתנייעים. אם נניח שבדיביזיות-הרגלים הסוביטית תוקפת — בתנאי הפעלת הנשק הקונבנציונלי — בגזרה בת 3—4 ק"מ, ניתן להסיק כי יש ביכולתה להגיע בכלי-השריון התקניים שלה, עד ליצירת צפיפות של 30—40 טנקים ותותחים-מתנייעים בקילומטר אחד של חזית, תוך הצטברות-מאמץ הדרגי במהלך חדירתה לעומק משימתה. יש להניח כי דיביזיות-הרגלים כזו לא תוגבר כלל בכוחות-שריון נוספים.

יעודם העיקרי של הטנקים בהתקפת דיביזיות-הרגלים הוא מתן סיוע-צמוד לרגלים בשלב הבקעתם של המערכים הרא-שונים שבחגורת-ההגנה העיקרית. לאחר פריצת מערכים אלה ישמשו הטנקים ככוח-מחץ לפריצה לעומק.

ואלה הם תפקידי הטנקים בהתקפה על הגנה-סדורה:

השמדת ביצורים. — בשלב ההכנה-הארטילרית משתפים הטנקים פעולה על-ידי ירי בכינון-ישייר, בהשמדת הביצורים וקני-אש חזקים המפריעים להתקדמות הרגלים. לביצוע משי-מות אלה מצויים את הטנקים בעמדות בדרך-כלל בלילה שלפני ההתקפה, במרחק שאינו עולה על 1000 מ' ממטרותיהם. סיוע צמוד לרגלים. — כפי שהוזכר לעיל, התפקיד העיקרי של הטנקים הוא מתן סיוע צמוד, תוך ליווי מתמיד, ליחידות-

* יצוין כי מבנה זה הועתק גם על-ידי מדינות גרורות וארצות שקיבלו סיוע שברית-המועצות; ובאחדות מהן הוא שריר עד היום. — המערי.

מותנית בתנאי-תצפית נוחים (שהרי אש זו היא מבוקרת). לאחר זאת מסייעת הארטילריה לדרגים התוקפים באמצעות רכוזי-אש על היעדים, לפי מילות-הפעלה הניתנות על-ידי מפקדי העוצבות והיחידות. מסך-האש מונחת על קוים עיקריים, שהם, בדרך-כלל, קויה-חפירות, ועל קווי-ביניים (בכדי לפגוע בעמדות הפזורות בין קויה-החפירות). על הקוים העיקריים מונחת האש בהתאם לקצב התקדמותם של הרגלים והטנקים; משך הנחתת מסך-האש על הקוים העיקריים האלה הוא כ-10—5 דקות, ואף יותר, בהתאם לצרכים — והוא מועתק לעומק לפי אות ממפקד הכוח-המסתער. על קויה-ביניים מונחת האש, לפי מסגרות-הזמן שנקבעו בתכ-נית-האש, למשך 2—3 דקות בלבד וצפיפות הפגזים מגיעה רק לכמה-ציט מוז המונחתת על הקוים העיקריים. מסך-האש סולל את הדרך ליחידות-הרגלים ויחידות-הטנקים בהתקדמותן מיעד אחד לשני, והן נעות בעקבותיו בטנח-בטחון מינימלי של 100—150 מ'. במסגרת מסך-האש מונחתים גם ריכוזי-אש על יעדים חיוניים הנמצאים במערך-ההגנה הראשי ועומק-הקרוב, או באגפיה של גזרת-ההבקעה; אש זו משתלבת במסך-האש, ומהווה חלק בלתי-נפרד ממנו.

בדרך-כלל מונחת מסך-האש רק בגזרה בה מופעל המאמץ העיקרי — וזאת בשל צריכת התחמושת הרבה וההכרח לרכז כלים ארטילריים כה רבים.

במקרה בו מערך-ההגנה הוא פזור, או כאשר קיים מחסור בכלים ארטילריים ותחמושת — מנחיתים הכוחות הסוביטיים ריכוזי-אש על יעדים חיוניים, בהעתיקם ריכוזים אלה מיעד אחד לשני, לפי קצב התקדמותן של היחידות והעוצבות. בשלב זה של "סיוע-ארטילרי", משתתפת כל הארטילריה שבגזרה, מחוץ לארטילריה הצמודה אל גדודי-הרגלים התוקפים בדרג הראשון.

שלב הסיוע ללחימת הרגלים והטנקים בעומק ההגנה. — שלב זה מושתת על מתן סיוע מתמיד ותכליתי בשעת פעולותיהם של הרגלים והטנקים להדברת התנגדות האויב. הסיוע מבר-צע תוך תמרון באש, כאשר כלים ארטילריים מתלויים, לרוב, אל היחידות והעוצבות מיעד אחד לשני, לכל עומק ההת-קפה. עם התפתחות הקרב בעומק ההגנה עוברים גדודי הארטילריה (לעתים — סוללות בודדות), לפי תכנון מראש, תחת פיקוד מפקדי היחידות, לפי חישוב של גדוד ארטילריה אחד לגדוד חיל-הרגלים. בשלב זה מבצעת הארטילריה את המשימות הבאות: מנטרלת את התנגדות האויב במוצבים המתקפים על-ידי הרגלים והטנקים; משמידה את קני-האש באגפים, המפריעים להתקדמותם; מונעת מהאויב אפשרות לבצע התקפת-נגד; חוסמת דרכי-נסיגה למגינים. הארטילריה ארוכת-הטנח ממשיכה באש נגד-סוללתית ומונעת מהאויב ביצוע תמרון בעתודותיו שבעומק וכד'. הארטילריה התקנית של העוצבות והיחידות, וזו המסופחת אליהן, מתקדמת בתוך תבנית-הקרב של אלו ומשמידה באשה את העמדות המפ-ריעות להתקדמות הרגלים והטנקים.

*

שלוש מבין התכונות הבולטות המציינות את הארטילריה הסוביטית בהתקפה נראות כעיקריות:

- ריכוז גדול של כלים בכיווני מאמץ-עיקרי הנחתת מהלומה מוחצת אדירה;

כך, בדרך כלל, צות־קרב משורין אחד שהרכבו: עד גודל טנקים, 3—1 פלוגות חי"ר ממונע, עד פלוגת הנדסה, גודל ארטילריה, יחידת תותחים מתנייעים, יחידת־סיוור וכימאים לגילוי שטחים נגועים. יעד של צות כזה יכול להיות מרוחק כ־5 עד 15 ק"מ מן הכוח העיקרי של העוצבה. תפקידם העיקרי של התותחים־המתנייעים הוא מתן סיוע לטנקים התוקפים, תוך השמדת הכלים הנ"ט שבמערך־ההגנה של האויב. בדרך כלל נעים הם באגפי יחידות הטנקים, בתדרוג. תותחים מתנייעים שבחטיבת־רגלים מיועדים, בין היתר, לתפקידי הגנה הנ"ט.

✱

שילובן התקני של יחידות ועוצבות של שריון בחטיבות ודיביזיות של „רגלים־ממונעים" מקנה לאלו את היכולת לבצע משימות קרב רבי־גוויות, ובמיוחד משימות התקפה — ומסגל להן עצמות מבצעית מסוימת. תכונות יחידות־הטנקים (ניידות, אש ושריון) מוצאות — כולן או מרביתן — את ביטוין המלא במהלך הקרב: מצד אחד בנוע, כסיוע־צמוד, בצותא עם יחידות־רגלים מיעד אל יעד; ומצד שני — בנצלן את הצלחת ההבקעה ובחדרון, תוך תמרון, אל עומק המרחב האופרטיבי של האויב. בתנאי שימוש בנשק־גרעיני לא יתמעט תפקידן של עוצבות־השריון; היפוכו של דבר: הן תהוונה את כוח־המחץ העיקרי להבקעת מערכי־הגנה סדורים בעקבות מהלומות גרעיניות, לחזירה באיגודים גדולים אל עומק מרחב ההגנה ולהכרעה מהירה של הקרב.

חיל־הנדסה

בדיביזיות־הרגלים הסוביטית מצויים גודל הנדסת־שדה דיביזיוני בן שלוש פלוגות ופלוגת־הנדסה אחת בכל חטיבת־רגלים, סך־הכל — שש פלוגות. יעודו העיקרי של חיל־ההנדסה בהתקפה הוא פילוס דרכים ומעברים ליחידות רגלים,

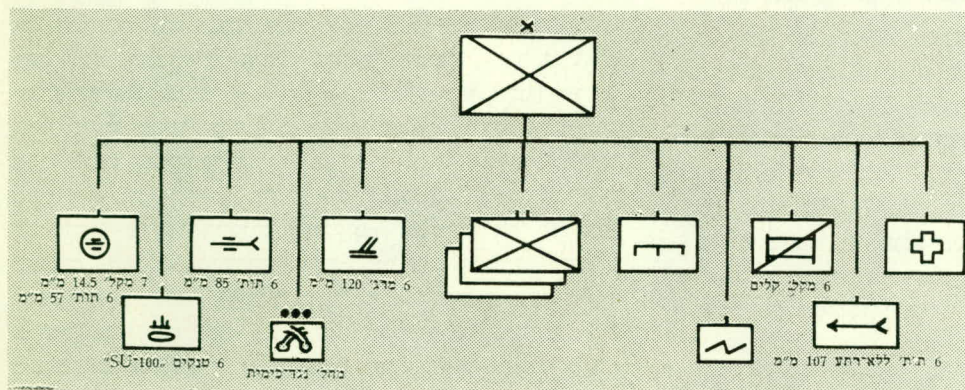
הרגלים. סיוע זה מתבטא בליווי צמוד לרגלים שבדרג הראשון; הטנקים נעים, בדרך־כלל, או לפני יחידת־הרגלים (אך לא יותר מ־200—400 מ' לפנייה) או בתוך שורותיה. במקרה שהשטח הנו קשה־למעבר או ממוקש בצפיפות רבה — ינועו הרגלים ראשונים. בצותא עם הפלסים מפלסים הם מעברים לכלי־הרכב המשוריינים, כשהטנקים מחפים באש על פעולתם. לאחר ההתגברות על המכשולים יקדמו שוב הטנקים את הרגלים.

הדיפת התקפות־הנגד. — רצוי להדגיש כי תפקיד ראשון במעלה של הטנקים הוא סיוע־צמוד לרגלים, תפקיד העולה בחשיבותו אף על זה של היותם משמשים כנשק נ"ט. להדיפת התקפות־נגד חזקות של שריון אויב, מפעילים הכוחות הסוביטיים את הטנקים בלית־ברירה כשאין תחת היד כלים נ"ט מספיקים. במקרה כזה נערכים הטנקים בתוך תבניות־הקרב של הרגלים וממצב־תנוחה הודפים יחד אתם את היריב. יחידות טנקים הנמצאות בדרג השני (עתודה) עשויות לקבל קוי־הגנה עצמאיים להדיפת התקפות־הנגד; בתנאים אלה הן תוגברנה ביחידות־הנדסה, וכן תפעלנה בשיתוף־פעולה עם עתודות נ"ט, עתודות־הנדסה ניידות וכד'. ובמקביל לכך עשויות יחידות הטנקים גם להיות מופעלות כלפי האגף של כוחות האויב המנחיתים התקפות־נגד.

ניצול ההצלחה. — בדרך כלל, מביאה תכנית המבצע בחשבון הפעלת חלק מיחידות־הטנקים (התקניות או המסופחות) לניצול הצלחה, לאחר שבירת ההתנגדות העיקרית של המגן. לעתים קרובות יוקם מראש במסגרת עוצבת־הרגלים התקופת צות־קרב משורין, שתפקידו אחר פריצת שני המערכים הראשונים, (או, במצבים ידועים, מערך אחד) — לעבור דרך תבניות־הקרב של יחידות־הרגלים ולחדור במהירות אל עומק ההגנה, כדי לתפוס שם יעד חיוני (או יעדים חיוניים) ולהחזיק בו עד שתגענה אליו יחידות־הרגלים. יעד כזה יכול להיות: מיצר, גשר־נהר, צומת דרכים חשובה, ראש־גשר מעבר למכשול מים וכד'. בדיביזיות־רגלים מוקם לשם

מַרְשֵׁם מִס' 3.

מבנה של חטיבת־רגלים סוביטית „רגם 1958"

חימושה של חטיבת־הרגלים

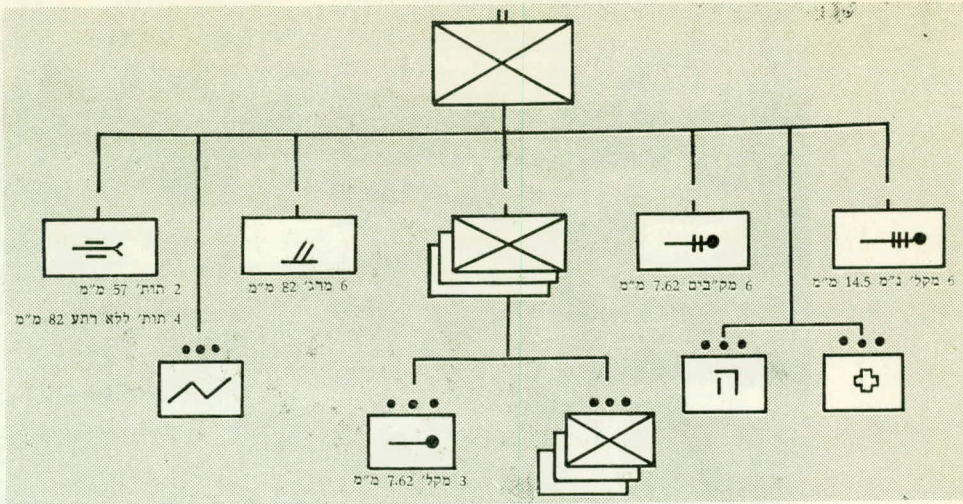
24	מרגמות בנות 82 מ"מ	150	מקלעים קלים בני 7.62 מ"מ
16	תותחים ללא־רתע בני 82 מ"מ	24	מקלעים בינוניים בני 7.62 מ"מ
81	מטול־רקטות כיתתיים	31	מקלעים כבדים נ"מ בני 14.5 מ"מ
6	תותחים נ"ט בני 85 מ"מ	6	תותחים נ"ט בני 57 מ"מ
	בעלי הנעה עצמית	6	בעלי הנעה עצמית
6	תותחים מתנייעים „SU-100" בני 100 מ"מ	8	תותחים נ"מ בני 57 מ"מ
6	תותחים ללא־רתע בני 107 מ"מ		
6	מרגמות בנות 120 מ"מ		

מרשם מס' 4. מבנה של גדודי הרגלים סובייטי "דגם" 1958

חימושו של גדודי הרגלים

36	מקלעים קלים בני
7.62 מ"מ	
6	מקלעים בינוניים בני
7.62 מ"מ	
6	מקלעים כבדים נ"מ בני
14.5 מ"מ	
2	תותחים נ"ט בעלי הנעה
57 מ"מ	עצמית בני
6	מרגמות בנות
82 מ"מ	
4	תותחים ללא-רתע בני
82 מ"מ	
27	מטוליי-רקטות כיתתיים

אם מתגלה צורך במעברים נוספים, או אם מסיבה כלשהי לא הותקן מספר מספיק של מעברים, מבצעות אותם יחידות ההנדסה בשלב ההכנה הארטילרית. לפילוס מעבר אחד לכוך טנקים בשדה-מוקשים דרושה מחלקת-הנדסה אחת (3 כיתות); למעבר אחד בשביל פלוגת-רובאים — כיתת-הנדסה אחת. ניתן, איפוא, לחשב בקלות מה מספר יחידות-ההנדסה הדרור שות דיביזיית-רגלים לפילוס המעברים: אם נניח שכל עוצבה ויחידה — הדיביזיה, החטיבה והגדוד, תוקפת בשני דרגים, הרי שבגורה של דיביזיה תהיינה מצויות בדרג ראשון, בממוצע 8 פלוגות-רובאים. מכאן, שאם לכל פלוגת-רובאים מתקנים שני מעברים, דהיינו — 16 מעברים בחזית הדיביזיה, תהיינה דרושות לכך 16 כיתות הנדסה. נוסף על אלה יהיו דרושים 8 מעברים ל-8 כוחות-טנקים (המסייעים לחי"ר), אשר לשם פילוסם תהיינה דרושות 24 כיתות-הנדסה. יוצא, איפוא, כי יהיה צורך בכ-40 כיתות-הנדסה, כלומר 4—5 פלוגות, לפילוס המעברים בשדות-המוקשים בלבד. ואם מכלל שש פלוגות-ההנדסה התקניות מבצעות חמש רק את המעברים בשדה-המוקשים — כיצד תוכל הפלוגה היחידה הנוותרת לשאת בעול ביצוע כל שאר המשימות? ומכאן מתבקשת המסקנה שהכרחי כי דיביזיית-הרגלים תוגבר בכוח נוסף של חיל-הנדסה.

יחידות חיל-ההנדסה הסובייטיות — חשיבותן בהתקפה רבה במיוחד. התפיסה לפיה נחשב חיל-ההנדסה לחיל קרבי באה לידי גילוי בהשתלבותו במאמץ-הלחימה של שאר החילות — בין בכיבוש מצודות, בהדיפת התקפות-נגד או בהתגברות על מכשולים טבעיים ועל הריסות שבערים ועל שריפות. בתנאי הפעלת הנשק הגרעיני מוטלות על יחידות חיל-ההנדסה, נוסף על כל תפקידיו שתוארו, גם משימות טיהור של שטח נגוע.

על פירוט התפקידים הנ"ל ראה חוברת "מערכות" ק"ל, עמ' 66.

טנקים וארטילריה, ונוסף על זה — השתתפות בהבטחת אגפי הכוח התוקף ובהדיפת התקפות-נגד.

תפקידיהן של יחידות-ההנדסה בהתקפה הם: סיור הנדסי; הכנת שטחי-היערכות; פריצת שדות-מוקשים ומכשולים; השמדת ביצורים (כוחות הנדסה משתלבים בקבוצות-הסער בתפקידי הפיצוח של עמדות מבוצרות); פילוס מעברים; הקמת גשרים וסלילת דרכים; הספקת מים, הקמת מוצבי-פיקוד; סיוע להתבססות; סיוע להדיפת התקפות-הנגד (על-ידי הנחת מוקשים באורח מידי, תוך כדי מהלך הקרב גופו). * לאור משימות אלו רואה תורת-הלחימה הסובייטית צורך בהגברה נוספת של יחידות ועוצבות רגלים בכוחות-ההנדסה: דיביזיית-הרגלים תוגבר, בדרך כלל, לפחות בגדוד הנדסת-שדה; ואם מחייבת תכנית המבצע צליחת מכשולי-מים — תסופחנה אליה בשלב זה גם יחידות-הנדסת-גישור.

כדוגמה לממדיו של סיוע-הנדסי כזה יכולה לשמש פרשת מבצע-ההתקפה של קורפוס-הרגלים ה-8, שתוארה ב"מערכות" חוברת קכ"א—קכ"ב. כזכור הוגבר קורפוס זה, נוסף על יחידות-ההנדסה התקניות, בשני גדודי הנדסת-שדה ובגדוד גשרים, שסופחו אליו מתוך גייסות הארמיה. יחד עם סיוע נוסף זה היו בכל קילומטר חזית שלוש פלוגות חיל-ההנדסה. יש להדגיש שבמלחמת-העולם השנייה הגיעה לעתים צפיפותן של יחידות חיל-ההנדסה עד ל-4—6 פלוגות לקילומטר אחד של חזית-התקפה.

פילוס המעברים בשדות-המוקשים שלפני מערך-ההגנה הראשי מבוצע על-ידי הפלסים בשעות הלילה שלפני ההתקפה. לכל פלוגת-רובאים, בגזרת התקפתה, מותקנים 2—3 מעברים ומהם אחד — לטנקים שבסיוע-הצמוד. בשלב ההכנה להתקפה מפולסים המעברים באמצעים "שקטים", אך הארטילריה מוכנה לתת חיפוי-אש למפלסים.

תורת-הלחימה הסובייטית מושתתת על ההנחה: אין חיל מסוים המכריע את מהלך הקרב; רק מאמץ משולב של כל החילות — תוך שימוש נכון בתכונות-הקרב של כל חיל וחיל ואיזון חולשותיו על-ידי סיועו של חיל אחר — מביא לנצחון בהתמודדות הניטשת בין צדדים יריבים. סוד מומחיותו של מפקד-הכוח — בניצול נכון של מכלול היתרונות הגלומים בחילות השונים, בהתאם לנדרש בשלבי הקרב השונים, תוך כיסוי מגבלותיהם.

ההתקפה - בחניטת הלוחמה הסובייטית

18

לקראת ההתקפה

רס"נ ל. מרחב

היערכות הכוחות - ותבניות הקרב

כגון התקפות המטוסים והטנקים, התקפה כימית וכד' - וסיכולן.

לפי עקרונות תורת-הלחימה הסובייטית נערכים הכוחות בדרגים, לעומק, ברם, מספר הדרגים בתוך עוצבה או יחידה מסוימת אחת יכול להיות מאחד ועד שלושה.

נסקור עתה את האפשרויות של תבניות-הקרב הקיימות ברמות יחידה או עוצבה השונות (ראה מרשמים מס' 1, 2, 3).

גדוד-רגלים - מופעל בהתקפה ככוח המבקיע את מוצבי-ההגנה שבמערך-הראשי של האויב; הוא מהווה את הגורם הקובע את מידת-הצלחה של המשימה כולה - ולעזרתו נועדה הפעלתם של מרבית-האמצעים. הגדוד נערך בהתקפה בדרג אחד או שניים.

גדוד-רגלים, בשמשו כדרג השני של החטיבה, מעמיק בדרך-כלל את ההבקעה או בכיוון המאמץ-העיקרי כמתוכנן, או בכיוון בו הושגה הצלחה בולטת תוך-כדי הקרב.

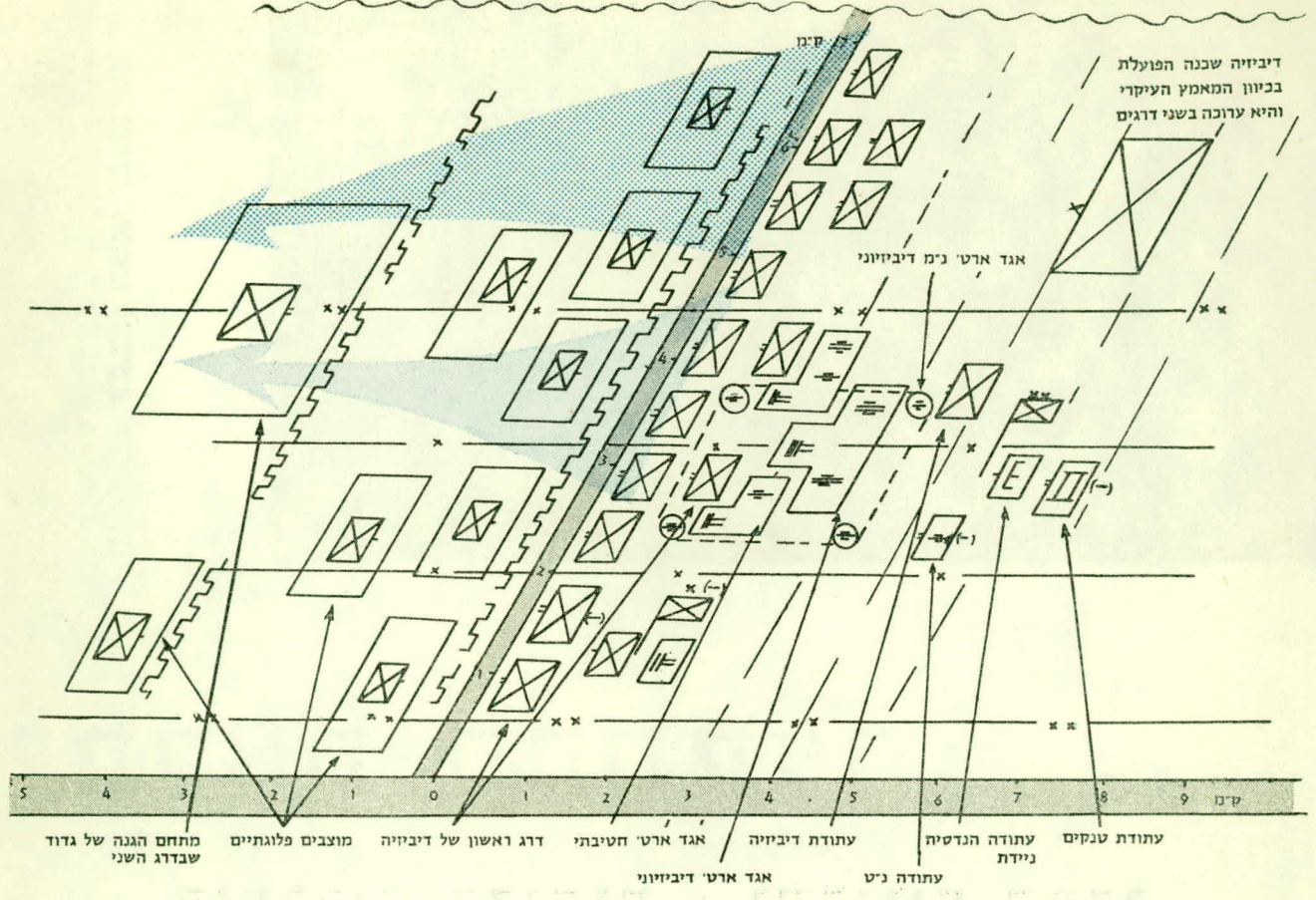
עוצבות-רגלים (חטיבות ודיביזיות) - פועלות בדרג אחד, בשני דרגים ולפעמים אפילו בשלושה דרגים. בדרג אחד מופעלת העוצבה כשחזית-ההתקפה רחבה למדי (מעל למידות המקובלות); כשעוצבת-האם (למשל, לגבי חטיבה - הדי-ביוזה) ערוכה לעומק רב ואין, איפוא, צורך בהקמת מספר

בהתקפה על הגנה-סדורה צריכה, בדרך-כלל, היערכות הכוחות להיות עמוקה; שכן רק כך ניתן לודא את היכולת ללחימה רצופה ולתנופה מתמדת, עד להשלמת ביצועה של המשימה כולה. זהו העיקר-הכולל, אולם בחירת תבניות-הקרב המסוימות מותנית בכל מקרה נתון: במסגרת בה מופעלת העוצבה או היחידה; בעומק המשימה שהוטלה על הכוח ושיטת ביצועה; בעצמת מערכי-ההגנה; במידת-כוחם של הגייסות התוקפים בפני-השטח. מלבד גורמים אלה מותנית בחירת תבניות-הקרב גם במועד ההתקפה (שעת ה"ש"); כך, למשל, בהתקפת-לילה תהיה, בדרך-כלל, תבנית-הקרב פשוטה יותר ועמוקה פחות - כדי שיקל לשלוט בכוח וכדי שלא יודקקו בשדה-הקרב, לתמרונים מורכבים, כגון הכנסת כוחות נוספים לפעולה דרך דרגים ראשונים, וכיו"ב.

אופן היערכות הכוחות בהתקפה צריך לודא: ריכוז הכוחות והאמצעים בכיוון המאמץ-העיקרי; אפשרות העתקת המאמץ-העיקרי מגזרה אחת לשנייה - לשם ניצול הצלחה המושגת בה, או להדיפת התקפת-נגד של האויב; שימוש תכליתי ביותר בתכונות-הקרב המיוחדות של החילות השונים; קיום תיאום ושיתוף-פעולה ביניהם; ניצול מירבי של פני-הקרקע; שימוש נכון ביחידות-סיוע המסופחות לכוח התוקף; הגבה מידית להתקפות הנערכות מהאוויר והקרקע על-ידי היריב -

מרשם מס 1. היערכות הכוחות של דיביזיות רגלים בדרג אחד (הדיביזיה מופעלת בכיוון המאמץ המשני)

היערכות העוצבות בשלושה דרגים מאפשרת התקפה לעומק ריכוז הכוחות בגזרה צרה — והנחתת מהלומה רבת-עצמה במקום הנבחר; ואחר-כך, או בריזומנית, התפשטות מהירה לעבר האגפים. אך להיערכות זו נודעים חסרונות רציניים מאוד: ההתקפה אטית והשליטה בה היא ענין מורכב. הכוחות הסובייטיים משתמשים בה להבקעת מערכי-הגנה הערוכים לעומק, ומבוצרים היטב (ראה מרשם מס' 3).

מרכיבי-היסוד של הכוחות בהיערכות להתקפה-עוצבות-הרגלים הנערכות להתקפה מורכבות מיסודות אלה: דרגים של כוחות-מסתערים (אחד, שניים, ולעתים גם שלושה דרגים); אגד-ארטילריי עוצבתי; אגד ארטילריה-נ"מ; עתודת-שריון; עתודה נ"ט; עתודה הנדסית נ"ט; עתודה לפעולות נגד כוחות-מוצני-חיים.

הדרג הראשון — של דיביזיות-רגלים (או של חטיבת רג' לים) מורכב מחטיבות-הרגלים (או גדודי-הרגלים) המבצעי עים את המשימה-הראשונה. אם נערכה יחידה (או עוצבה) ברמה מסוימת בדרג אחד, מוקמת, בדרך-כלל, עתודה המיו

דרגים בחטיבה; בהתקפה על מערך-הגנה הפזו, כששרשות האויב אין די כוחות, או חסר לו הזמן בשביל לרכוז ולהעמידם מול התוקף; ולבסוף — כשעוצבת-הרגלים מופעלת בכיוון המאמץ-המשני, במסגרת העוצבה הגבוהה-יותר.

היערכות הכוח בדרג אחד מצטיינת בפשטות התמרון, בשל התבנית ותכניות-האש הפשוטות; והיא מתאימה, איפוא, במיוחד להתקפת-לילה. ואילו החסרון שבהיערכות זו נעוץ בהיעדר כוח מוקצב-מראש לשמירה על התנופה, היינו — דרג שני. ברם, אם נערך הכוח בדרג אחד בלבד, מקים הוא בדרך-כלל עתודה. רצוי לציין כאן שעתודה כזו אינה מקבלת משימה מוגדרת-מראש, והיא מופעלת במהלך הקרב בהתאם למסיבות שנתהוו.

היערכות הכוח בשני דרגים היא המקובלת ביותר — והמקומת ברוב המקרים. בצורת-היערכות זו משתמשים הסובייטים בהתקפה על הגנה סדורה ועמוקה. היא מאפשרת: המרצה מתמדת של קצבי-ההתקפה ותנופת-הקרב על-ידי הכנסת כוחות נוספים; הרחבת הפרצה, שהובקעה במערכי-ההגנה של האויב, לעבר אגפיהן; וכן מתן היכולת בידי מפקד העוצבה לשמור על כוח מסוים ברשותו, לצורך הדיפת התקפות-נגד של המגן. החסרון שבהיערכות זו נעוץ בצורך בתיאומים נוספים תוך-כדי הכנסת כוחות הדרג השני לפעולה בעומק.

* אגד-ארטילרי הוא איגוד זמני המורכב מיחידות ועוצבות ארטי-לריות תקניות ומסופחות בפקודו של מפקד הארטילריה הבכיר. לצרכי תכנון האש וניהולה מוקם באגד מטה המושתת על מפקדת העוצבה הארטילרית המהווה את שלד האגד.

עדת לפתרון מצבים בלתי-חזויים מראש (למשל - להדיפת התקפות-נגד, לתגבור הכוחות העיקריים בגזרת-ההצלחה או להתגברות על מוקדי-ההתנגדות, וכד'). הדרג הראשון כולל, בדרך כלל, את רוב הכוחות של העוצבה (כ-2/3 של הכוחות והאמצעים) ותפקידו לשבור את ההתנגדות העיקרית של המגן. על הדרג הזה מוטל ביצוע המשימה הראשונה של עוצבה גבוהה-יותר, רוב אמצעי-הסיוע מופנים להגברת תנור פתו של הדרג הראשון.

הדרג השני - מורכב, בדרך-כלל, משליש של הכוח כולו; ותפקידו העיקרי - להגביר את המהלומה של הדרג הראשון ולהאריך את משכה. הוא מוכנס לפעולה לביצוע המשימה-השניה, בשיתוף-פעולה הדוק עם העוצבות (היחידות) שבדרג הראשון. על פי רוב מופעל הדרג השני בכיוון המאמץ-העיקרי. בשעת הכנסתו לפעולה מועבר אליו רוב אמצעי-הסיוע (והוא מקבל כסיוע-צמוד טנקים, שעד עתה היו בעתודה - וכן חלק מהטנקים שפעלו עד כה בצותא עם הדרג הראשון). במקרים מסוימים יופעל הדרג השני להדיפת התקפות-הנגד המבוצעות על-ידי כוחות חזקים של האויב.

הדרג השני נע באותו חלק של גזרת-ההתקפה שנבחר ככיוון המאמץ-העיקרי; בדיביזיה - במרחק של 3-4 ק"מ, ובחטיבה - כ-1-1.5 ק"מ, מאחורי הדרג הראשון. בשטח-היערכות נערך הדרג השני בדיביזיה במרחק של 4-6 ק"מ - ובחטיבה במרחק של 2-3 ק"מ - בממוצע, ממערך-ההגנה הראשי של היריב.

האגדי-ארטילרי. בעוצבות מכל הרמות המופעלות בדרגים הראשונים נהגים להרכיב אגדי-ארטילרי, המכיל יחידות תקניות ומסופחות; גודלו מותנה במקומו במסגרת היערכות הכוחות הכללית, בעצמת מערכי-ההגנה שיש להתגבר עליהם ובמספר הכלים הארטילריים העומדים לרשות הפיקוד. יעודו של האגדי-ארטילרי הוא מתן סיוע מתמיד לעוצבות-רגלים

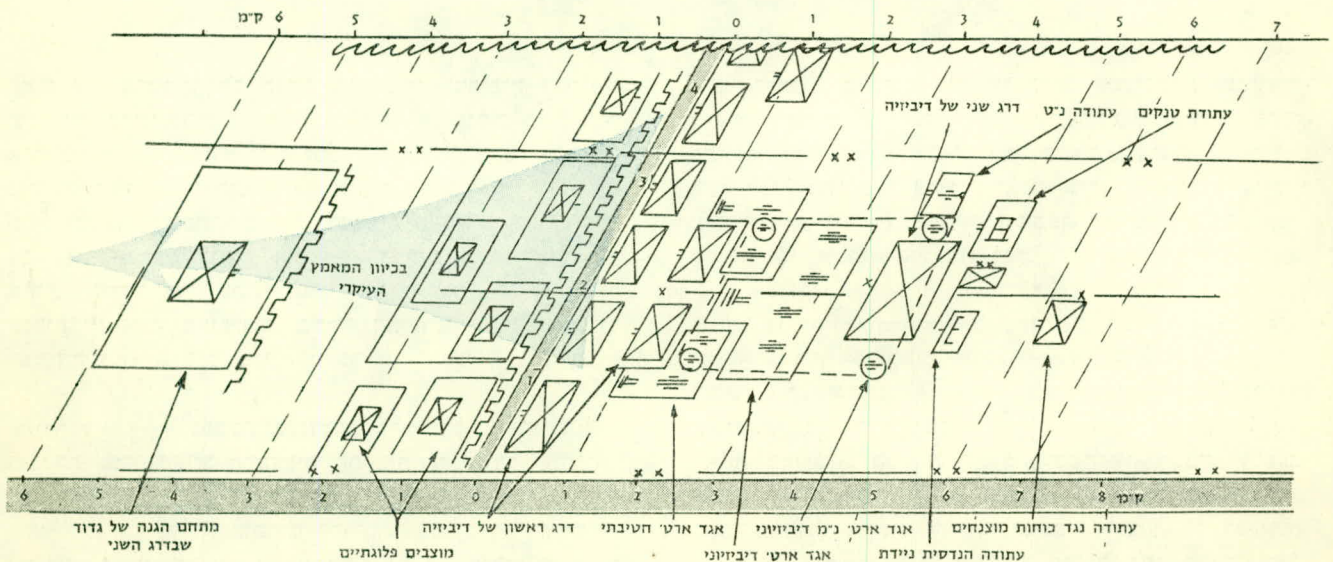
וטנקים לכל עומק משימתן. אגדי-ארטילרי חטיבתי - בחטיבת-רגלים הפועלת בכיוון המאמץ-העיקרי מורכב אגדי-ארטילרי בגודל של 3-5 גדודי תותחים ומרגמות; ובחטיבה המופעלת בכיוון המאמץ-המשני - בגודל של 2-3 גדודי תותחים ומרגמות. גם בחטיבת-רגלים הפועלת כדרג שני מאורגן, בדרך כלל, אגדי-ארטילרי - בהרכב של 2-3 גדודים. עמדות-האש של אגדי-הארטילריה החטיבתיים נקבעות, בשטח היערכות להתקפה, במרחק של 3-1.5 ק"מ ממערך-ההגנה של האויב.

אגדי-ארטילרי דיביזיוני - כולל כ-4-6 גדודי תותחים ומרגמות ובתוכם גם גדודי הוביצרים בני 152 מ"מ ומרגמות בנות 160 מ"מ; תפקידו העיקרי - הגברת אשם של אגדים חטיבתיים בכיוון המאמץ-העיקרי; ואפשר שתוטלנה עליו גם משימות נגד-סוללתיות. אגד דיביזיוני נערך במרחק של 2-4 ק"מ ממערך-ההגנה של היריב.

כאן רצוי לציין עוד כי בכיוון המאמץ-העיקרי הדיביזיוני יפעל, כרגיל, גם חלק מאגדי-הארטילריה של רמות גבוהות יותר (הקורפוס, הארמיה), וזאת אם הקטע בו תוקפת דיביזיית-הרגלים מהווה חלק מהגזרה בה עובר המאמץ-העיקרי של העוצבה הממונה. עמדותיהם תימצאנה או מאחורי האגדים הדיביזיוניים, במרחק של 4-6 ק"מ ממערך-ההגנה של האויב. אשם של כל אגדי-הארטילריה מכוונת לתכלית אחת: לסלול את הדרך להתקדמות הרגלים והטנקים, תוך נטרול האויב וכלי-נשקו והשמדתם (ובמיוחד - הכלים הנ"ט וסוללות-הארטילריה שלו).

אגדי-ארטילריה נ"מ - מאורגן ברמות עוצבתיות, מדיביזיה ומעלה; יעודו הראשי - להגן על איגודי-הכוחות העיקריים ועל אזורי עמדות הארטילריה, הן בשטחי היערכותם והן בכל שלבי מהלך הקרב עצמו. אגדי-ארטילריה הנ"מ מורכב, בדרך-כלל, מחטיבה ועד שתי חטיבות ארטילריה נ"מ (מהן -

מרחם מס' 2. היערכות-הכוחות של דיביזיות-רגלים (בשני דרגים) בשעת ה"ש"

הערה: במרחם לא צוינו הטנקים הנמצאים בסיוע-צמוד ליחידות הרגלים שבדרג הראשון.

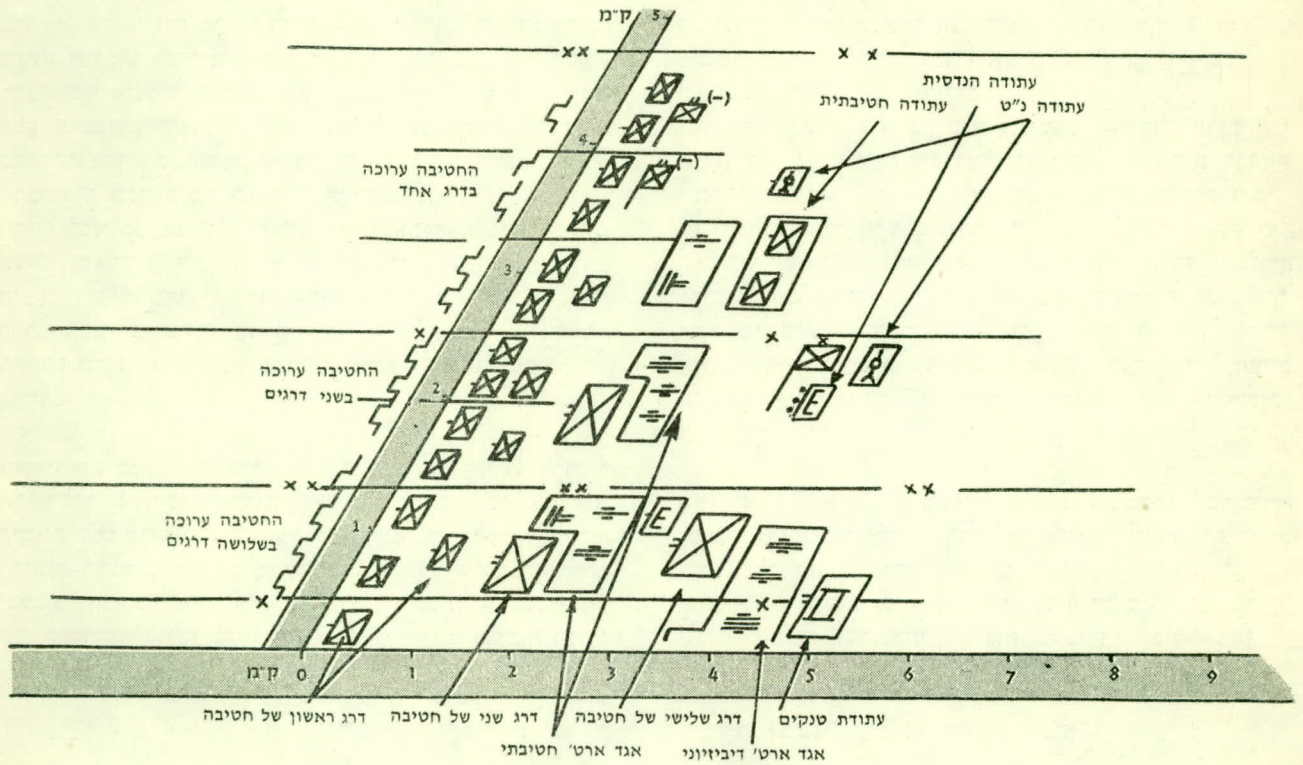

באגפי הכוחות העיקריים, לאורכו של ציר-הנתונים הנתון בסכנה מצד טנקי האויב.

עתודה הנדסית נ"ט — מופיעה ברמות עוצבתיות והיא מש- תלבת בהדיפת התקפות-הנגד של האויב, בצותא עם אלמנטים נ"ט אחרים. בחטיבת-רגלים — עצמתה היא בערך כמחלקת- הנדסה, המצוידת ב-300-400 מוקשים נ"ט מוסעים במכוניות; בדיביזיה — כפלוגה, המצוידת ב-600-900 מוקשים נ"ט אף הם מוסעים במכוניות בעלות סידורים מכניים להנחת מוק-

אחת תקנית, הכלולה בדיביזיה). עמדות רוב הסוללות הנ"מ מוקמות בקרבת הדרגים הראשונים, כדי לפגוע במטוסי-האויב בעודם בדרכם אל מטרות-ההפצה, ובהיותם עדיין לפני מער- כי הגייסות העומדים לתקוף. מלבד זאת מיועד אחוז ניכר של הארטילריה הנ"מ לחיפוי על המפקדות-העיקריות והכור- חות (הדרגים) שבעומק מערך-ההתקפה. בראש האגד הנ"מ עומד מפקד ההגנה הנ"מ הדיביזיוני, המופיע בתור-שכזה בתקן מפקדת-הדיביזיה. עתודת-שריון — מאורגנת בעוצבות מכל הרמות. בחטיבת-רגלים

מרשם מס' 3. מבנים שונים של חטיבת-רגלים בהתקפה

שים. העתודה ממקשת תוך-כדי הקרב קטעי-שטח הנמצאים בכיוון המשוער של התקדמות טנקי האויב העומדים לפתוח בהתקפת-הנגד, או הנמצאים כבר בשלב ביצועה. ראוי לציין כאן שכל עתודות הנ"ט (כולל גם עתודת-שריון) מופעלות לפי תכנית מרכזית, הקובעת את מיקומן ואת תפ- קידיהן בכל שלבי מהלך ההתקפה.

עתודה נגד כוחות-מוצנחים — מאורגנת רק בדרג דיביזיוני ומעלה. גודלה בדיביזיות-רגלים — עד גודל-רגלים מוגבר בטנקים. העתודה נמצאת קרוב לאיזור משוער של נחיתה האויב — כלומר במרחק של 8-12 ק"מ מקורה-ההגנה של האויב, במקומות שניתוח הנסיבות הטקטיות מצביע עליהם. השטח שעליו צריכה להגן העתודה יחולק למספר אזורים, באופן שהזמן הדרוש לעתודה בשביל להגיע אל הנקודות הרגישות יהיה מינימלי. העתודה פועלת לפי תכנון-מראש ונמצאת בכוננות מתמדת.

תוקם עתודת-שריון רק לאחר שהובטחה הצפיפות הדרושה של סיוע-שריון לדרגיה הראשונים (30-20 טנקים לקילומטר אחד של חזית). עתודה זו תורכב, בדרך כלל, ברמה דיביזיו- נית ותפקידה החזוי הראשי — תגבור הדרג השני של הדי- ביזיה בשעת הכנסתו לפעולה. במצבים מסוימים היא תופעל גם (בתיאום עם כוחות אחרים) להדיפת התקפת-נגד של היריב. גודלה של עתודת-שריון דיביזיונית — עד גודל טנקים ותותחים מתנייעים. בשטח ההיערכות תוצב באיזור המרוחק כ-6-8 ק"מ מקורה-ההתחלה.

עתודה נ"ט — נקבעת בעוצבות כל הרמות; יעודה — השמדת טנקי האויב המבצעים התקפות-נגד. גודל העתודה: בחטיבת-רגלים — סוללת ארטילריה נ"ט או סוללת תותחים מתנייעים וכן סוללת תותחים ללא-רתע; בדיביזיות-רגלים — עד גודל ארטילריה נ"ט או עוצמה דומה של טנקים ותותחים מתנייעים. יש לצפות לכך כי עתודה נ"ט תנוע, בדרך כלל,

שיתוף פעולה בהתקפה

שברשותם לטובתה. בהתקפה מאורגן שיתוף הפעולה, בדרך כלל, מתוך העדפת חיל-הרגלים וחיל-השריון. המארגן הישיר של שיתוף הפעולה הוא מפקד-הכוח עצמו; ארגון שיתוף הפעולה הוא מעשה בפני-עצמו בתהליך הכנת המבצע, הבא לאחר קבלת ההחלטה. מפקד-הכוח (וביחוד בדרגים נמוכים יותר — דיביזיה ולמטה) מארגן אישית את שיתוף הפעולה בשטח. עליסמך הוראותיו מעבד אחר-כך מטהו את תכנית שיתוף הפעולה. את ביטוי המלא ביותר מוצא שיתוף הפעולה בשלבים ההתחליים של המבצע; לגבי השלבים הבאים מגדיר מפקד הכוח רק באופן כללי את הפרטים העיקריים הנובעים מהמשימות לשלב הנדון. ארגון שיתוף הפעולה, וקיומו תוך כדי מהלך הלחימה, מהווים בעצם את עיקר תפקיד הפיקוד והשליטה. הפרת שיתוף הפעולה ואי-היכולת להחזירו על כנו תוך-כדי הקרב נחשבים כצבא הסוביטי כזהים עם אבדן פיקוד ושליטה על הגייסות.

הלכת-הלחימה הסוביטית מקדישה תשומת-לב מיוחדת לבעיות שיתוף הפעולה; הדבר נובע מעצם הפעלת חילות מסוגים שונים בקנה-מידה רחב, וכן בשל הנוהג לקיים תכנון מרכזי מעובד-מראש של המבצע כולו, החל ברמות הגבוהות ביותר ועד לנמוכות ביותר. בהתקפה מאורגן שיתוף הפעולה לפי כיווני ההתקפה ושלביה. לכל עומקה-משימה. (ראה מרשם מס' 5). אורח שיתוף הפעולה ניתן בתדריך בין חילי משותף (ראה פרק: שלבי ההתקפה, "מערכות", חוברת קמ"ו). שיתוף הפעולה מכונן בראש-ראשונה לטובתן של אותן עוצבות (יחידות) אשר בשלב הנתון, מבצעות את המשימה המכרעת. כך למשל, אם בשלב מסוים מבצעת עוצבת-רגלים X את המשימה העיקרית, מופנה מלוא המאמץ של שאר החילות לאבטחתה ולסיועה; או, למשל, כשמכונסת חטיבת-שריון — או חטיבת-רגלים — לפעולה כדרג שני, מפנים שאר הכוחות (ובראש וראשונה, במקרה זה — כוחות-הסיוע) את כל האמצעים

הפעולות בשלב-ההכנה ומעבר הגייסות להתקפה

המכשולים לעבר עמדות ההגנה. אם הזמן והתנאים האחרים מאפשרים זאת, יותקן קו-ההתחלה (החפירה הראשונה) במרחק של כ-100—200 מ' מהקו הקדמי של מערך-ההגנה. בלילה האחרון שלפני ההתקפה תוחלפנה היחידות שבקו, אשר קיימו עד אז את המגע עם האויב, על-ידי היחידות העתידות לתקוף. הארטילריה, המאורגנת כאמור באגדים, נכנסת לעמדותיה, בדרך-כלל, שני לילות לפני ההתקפה ועתל משלימה היא את כל הסידורים הקשורים בטיווה, וכן מאבטחת את התחלפות הגייסות בקטעי-החזית המשמשים כשטחי-היערכות. בלילה האחרון שלפני ההתקפה, או בשעת ההכנה הארטי-לרית, עוברות יחידות-הטנקים שבסיוע-הצמוד משטחי-הכינוס אל שטחי-ההמתנה שלהן (המרוחקים כ-3—1 ק"מ מקו-ההתחלה להסתערות). אותם תותחים-מתיייעים וטנקים שהועדו להשתתף בירי בכינון-ישיר בשלב ההכנה הארטילרית נכנסים לעמדותיהם, המתקנות-מראש בלילה האחרון שלפני ההתקפה. משנכנסו לשטחי-היערכות, מבצעות היחידות התוקפות את הכנותיהן האחרונות ומקבלות תדריך בענין מיקום מוצבי-ההגנה של האויב שממולן ועצמתן. עתה עורכים סיור סופי של מערך-ההגנה ומכניסים תיקונים אחרונים בתכנית-המבצע. בהקשר זה ראוי לציין שתכופות נוהגים הרוסים לבצע סיורים אלימיים שעות אחדות (4—6) לפני ההתקפה גופה, או בלילה האחרון שלפניה, תפקידם של סיורים אלה הוא לקבוע סופית את מבנה מערך-ההגנה ולבדוק שמא נטש האויב את החפירות הקדמיות לקראת ההתקפה הצפויה והעביר את כוחותיו לעומק, כדי לגרום לתוקף בזבוז תחמושת בשלב ההכנה הארטילרית שתונחת על עמדות ריקות. סיור-אלים מבוצע במסגרת תכנית מרכזית של הדיביזיה ולהגשמתו מוקצית בדרך-כלל יחידה שגודלה מגיע עד לגודל-רגלים, המוגבר ביחידות טנקים

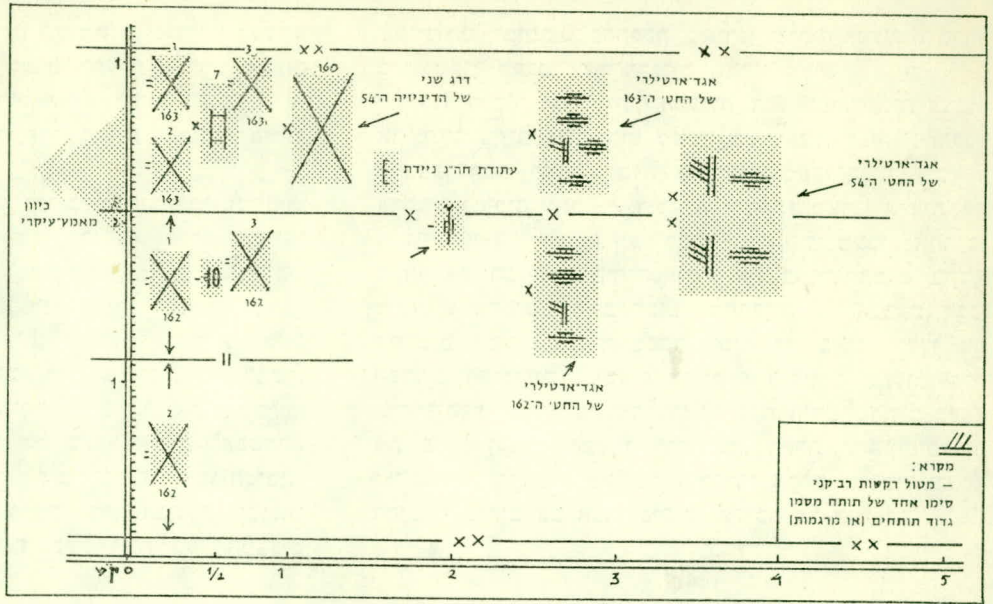
לקראת ההתקפה עוברות העוצבות והיחידות אל שטחי-ריכוז, הנמצאים כרגיל כ-15—20 ק"מ מקו-ההגנה של היריב (אם קיימת אפשרות שיופעלו תותחים ומרגמות אוטומיות ואף טילים-טקטיים קצרי-טווח יחסית על-ידי המגן, עתידים ששטחי-הריכוז להמצא מחוץ לטוחם של אלה, כלומר לפחות כ-25—30 ק"מ מקו המוצבים-הקדמיים; וכמובן, שאז ישמרו גם על רוחים גדולים-למדי בין שטחי-הריכוז של עוצבות).

ממדי שטחי-הריכוז של חטיבת-רגלים הם 25—20 קמ"ר. לכל גדוד מוקצה שטח בן 4—6 קמ"ר. בהיותן בשטח הריכוז מקבלות העוצבות את משימותיהן ומבוצע תדריך הגייסות. כשני לילות (ברוב המקרים) לפני ההתקפה נעות העוצבות לעבר שטחי-הכינוס הנמצאים במרחק 6—8 ק"מ מקו-ההתחלה להסתערות; בשטחי-הכינוס נמסרת, בדרך-כלל, תכנית-המבצע לדרגים נמוכים יותר (גדוד, פלוגה). בלילה שלפני ההתקפה נעות היחידות אל שטחי-היערכות-להתקפה, הנמצאים קרוב ככל-האפשר אל קו-המוצבים הקדמיים של היריב.

בהתקפה על הגנה-סדורה ערוכים בדרך-כלל שטחי-היער-כות מראש, על-ידי יחידות שקיימו עד אז מגע עם האויב. הרוסים מקדישים תשומת-לב מיוחדת להכנת שטחי-היערכות מבחינה הנדסית. הכנה זו כוללת: עריכת עמדות-אש לאר-טילריה, שוחות לטנקים, מוצבי-פיקוד ועמדות-תצפית; הקמת צומתי-קשר וכיו"ב. כל העבודות הללו מבוצעות בעיקר בשעות הלילה, תוך שמירה קפדנית על כללי ההסוואה. הרוסים משתדלים לקרב את החפירות הראשונות שבשטחי-היערכות למרחק מועט ככל האפשר מעמדות-ההגנה של היריב, כדי להקטין עד למינימום את שטחי-ההפקר שבין היחידות התוקפות לבין המגן — ולאפשר פריצה, בזינוק אחד, דרך חגורת-

היערכות הדיביזיה ה-54 של הרוסים בהתקפה על הגנה סדורה של הגרמנים בפרוסייה המזרחית בינואר 1945

תותחים לירי בכינון ישר; י-
 חידות הנדסה לסילוק המכ-
 שולים. לניצול הצלחה אפשר-
 רית של הכוח הוקצתה מ-
 ראש פלוגת רובאים נוספת.
 מלבד זאת, נחזתה מראש
 הכנסת חטיבת רגלים לפיתוח
 לעומק של השגי הסירה-
 לים.

במועד שנקבע הצליחה פלו-
 גת ההסתערות לחזור לתוך
 מערך ההגנה דרך שתי הח-
 פירות הראשונות. המגן ני-
 סה לעצור בעדה וביצע הת-
 קפת נגד, אך זו נכשלה. לא-
 חר שמערכת האש של המגן
 נתגלתה והצלחת הסירה-
 לים היתה מעל למשוער -
 פקד מפקד הדיביזיה לעבור
 להתקפה כללית, בה נטלו
 חלק כל הכוחות.

אם העוצבה אינה עוברת
 מיד להתקפה כללית, נבד-
 קות בפרק הזמן שנותר

עד לשעת ה"ש" תוצאותיו של הסירה האלים ומוכנסים תיקונים
 אחרונים בתכנית בהתאם להשגי הסירה. עתה הכל מוכן
 להתקפה. לפי אות ממפקד הכוח מנחיתה הארטילריה בשעה
 שנקבעה בתכנית את מהלומת האש על כל עומק המערך
 הטקטי של האויב. הפלסים משלימים או מרחיבים את הפר-
 צות במכשולים. הטנקים נעים משטח ההמתנה ומתקרבים אל
 עמדות ההתקפה של יחידות הרגלים. ההכנה הארטילרית מס-
 תימת עם העתקת אש הארטילריה על מערך ההגנה הראשי; *
 עתה עוברת זו לביצוע משימות שבשלב הסיוע לרגלים וה-
 טנקים. הפסקת האש המכונה משמשת כאות למעבר הכוחות
 להסתערות. יחידות הרגלים ויחידות הטנקים שבסיוע צמוד
 פותחות בעת ובעונה אחת בזינוק נמרץ לכל רוחב חזיתן.
 כל התנועה קדימה מבוצעת בקצב מהיר. היחידות נעות
 בשטף, מבלי להשתנות בחפירות, אל עומק מערך ההגנה,
 וזאת כדי למגר את האויב לפני שיתאושש מהשפעת החר-
 עשה הארטילרית. לטיהור החפירות מהמתגוננים מוקצות
 יחידות משנה מתוך הדרג השני.

וביחידות מסייעות אחרות. סירה אלים מסייע לרוב בגזרת
 הפעלתו ובאגפיו בהרעשה ארטילרית והפצצה אורית. בשעת
 ביצוע הסירה האלים כבר הושלמו כל ההכנות והגייסות מוכנים
 להתקפה; שכן, תכנית המבצע מביאה בחשבון אפשרות של
 ניצול הצלחה שהושגה על ידי הסירה האלים - ובהתאם
 לכך מוכן בשעת ביצועו כל מערך הכוחות למעבר להתקפה
 עצמה, לפי אות מהדרג הממונה.

בספר רוסי "פעולות קרב של חטיבות רגלים", משנת 1958,
 מוצאים אנו דוגמה נאלפת של סירה אלים כזה:
 בהתאם לפקודתו של מפקד הדיביזיה ה-23 הוטלה על פלוגת
 רובאים שהועדה לביצוע ההסתערות המשימה הבאה: ב-1700,
 16-7-1944, ערב התקפת הדיביזיה, עליה לבצע סירה אלים לשם
 שיפור השליטה על קטעי הקרקע שלפני קו ההתחלה של הכוחות *
 ולכידת שבויים מבין חיילי המגן. הסירה האלים יבוצע באגף
 השמאלי של חטיבת הרגלים ה-63. תכנית הסירה היתה: לאחר
 5 דקות בהן תונחת אש מכינה של הארטילריה על קו המוצבים
 הקדמיים בגובה נתונה, תפרוץ הפלוגה לחפירה הראשונה, תתפוס
 שבויים ותתבסס בה בכוננות להדיפת התקפת נגד של המגן.
 לסירה האלים הוקצו לסיוע: רגימנט הארטילריה ה-49; 10

לסיכום

התוקף, וכך יגרום לשיבוש רציני במערכת הפיקוד של הכוח
 התוקף.

• הפעלה המונית של טנקים בסיוע הצמוד לרגלים דורשת
 מהמתגוננים הקמת מערך הגנה ג'ט חזק ועמוק ביותר. רק

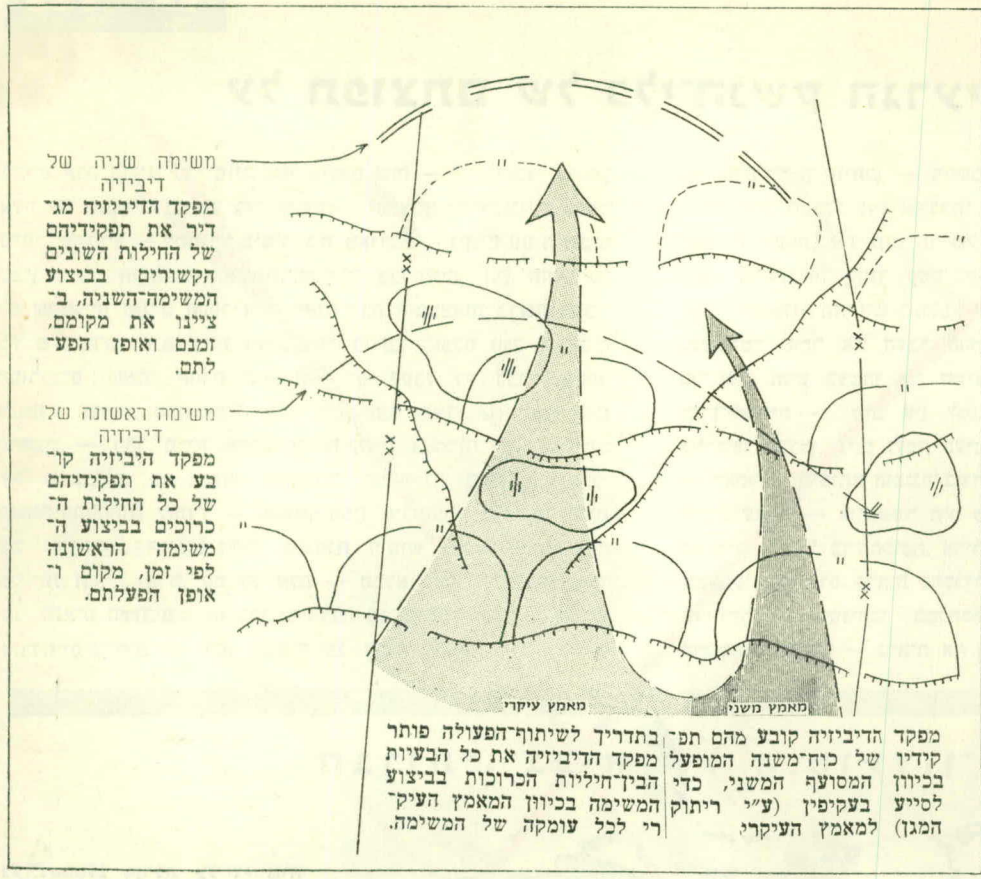
* פירושו של "שיפור עמדות המוצא" לפי המושגים הצבאיים
 המקובלים בצבא הסובייטי, הוא כבוש קטעים או תואינות חיוניים
 השולטים על הסביבה - וע"כ כך למנוע מן המגן אפשרויות של
 ניהול תצפית ואש קולעת על ידו, (ובמיוחד - אש אגפית) על
 מערך התוקף.

** עיין במאמר על "עיקרי הגנה ומבנה" ב"מערכות" ק"מ, עמ' 23.

עיבוד מראש של תכנית מרכזית מפורטת הנשמרת בכל שלבי
 ביצוע ההתקפה וריכוז הפיקוד והשליטה בידי הדרגים הגבו-
 הים מכוונים להגשמה המלאה של רצון מפקד הכוח. לעקרון
 זה - יתרונות וחסרונות. מצויות בו נקודות תורפה רציניות,
 שמהן אציין שתיים: די להוציא מכלל פעולה דרגי ביניים -
 פיקודי אחד - והדרגים הכפופים לו נשארים "תלויים על
 בלימה"; וכן כובל עקרון זה את היוזמה של המפקדים בדרגים
 הכפופים. המסקנה החשובה לגבי המגן היא, שעליו להשתדל
 להוציא מכלל שימוש את מרכזי הקשר ומוצבי הפיקוד של

מ.רש.מ.ס. 5. ארגון שיתוף-פעולה דו-ביזוית רגלים
(לפי כיוונים ומשימות)

כאשר יהיו מוצבי-המגן מחופרים ומתוגברים בכ- לים נ"ט יעילים ובמספר מספיק, יכולים הם לעמוד מול התוקף.

• מול טנקי התוקף, הר- עשות ארטילריות והפצ- צות חזקות מן-האוויר, הכ- רח להציב מערך-הגנה מ- חופר היטב, שנבנו בו מק- לטים, מחסות ורשת מפור- תחת של תעלות-קשר ל- צרכי תמרון היחידות מ- קטע אחד לשני, בהתאם למצבים הנוצרים.

• ולבסוף, ברצוני להיע- זר במשפטים אחדים מ- מאמרו של המיור א. בר- און מצבא ארה"ב, אשר הופיע בירחון האמריקאי "INFANTRY" (תורגם ו- נתפרסם ב"צקלון" מס' 99). בין היתר כותב הוא: "המאמץ הכללי של הרגי- מנט הרוסי, בגזרותיו ה- צרות, על סיוע-האש הנר- חב שלו ועצמתו המהממת בטנקים וברגלים, מזכיר מכבש ענקי, המיועד לד-

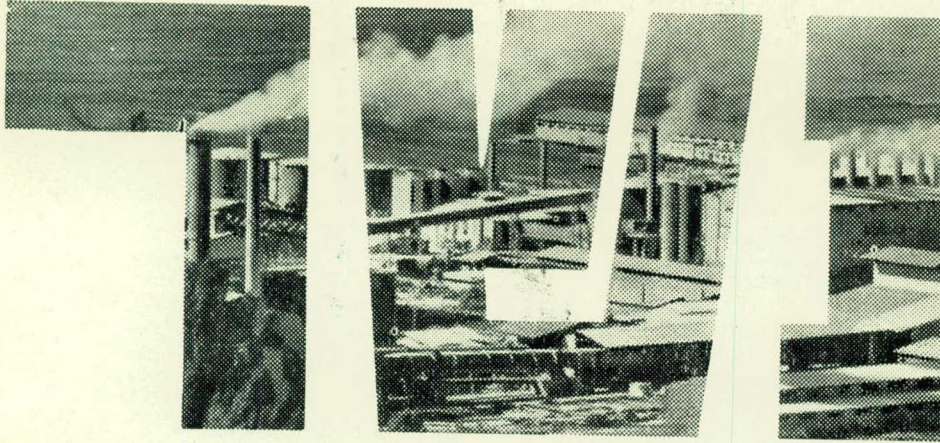
טמונות בריכוז המופרו בנקודת-ההכרעה, ובנטיה להגביל את חופש פעולתם של המפקדים הכפופים. אף-על-פי שאין נסיון גלוי לדכא יזמה הבאה מצד המפקדים הטקטיים, דיכוי כזה קיים".

יצוין, כי בזמן האחרון קיימת שאיפה עקרונית בתפיסת- הלחימה הסובייטית הרשמית, מגמה לטיפול יזמה אישית אצל המפקדים ויכולת לפיקוד עצמאי על היחידות. אך כמובן אין לדעת באיזו מידה מתגשם הדבר במציאות, לנוכח התכנון המרכזי הנוקשה, המוסיף להתקיים, והרגלי העבר.

רוס ולהדק לעפר את ביצורי-ההגנה של האויב. אף-על-פי של"מכבש" זה עצמת-קרב גדולה בנקודת-ההכרעה, הטקטי- קה אינה, טקטיקת-ים-האדם' שהופיעה פעמים כה רבות ב- מלחמת-העולם השניה. האמת היא שההפך הוא הנכון. בהת- קפה הרוסית אין דבר בלתי-מתוכנן ומקרי, גישה של, אולי תפגע, ואולי תחטיא'. היא מתוכננת בקפידה, ומדייקת בפר- טים עד כדי כך, שאורח הפעולה לכיבוש כל חפירה, עמדה ונקודת-התנגדות נמסר למפקד המבצע בדיוק נמרץ. כך הו- פכת כל יחידה ממילא לחלק מיכני של המכבש הענק. אם יש חולשות כלשהן בצורת המתקפה הרוסית, דומה שהן

כשתי עינים שונות מתכונן כיום העולם-הצבאי ה"מערבי" כאותו אורח-התקפי הנהוג בצבא הסובייטי: ה"עין" האחת בוחנת מה יש וצורך ללמוד מהלכתו, נסיונו ומכסיסו בתחום זה; וה"עין" האחרת בודקת ב-רכומו את מערדה-הגנה, ואמצעי-ההגנה שבצבאות-המערב עצמם, ע"מ להתאימם להתמודדות אפשרית (ומבחינה זו איפיוני ביותר המאמר של קצין אמריקאי שתרגומו הופיע בצקלון מס' 99). סידרת מאמריו של רס"נ ל. מרחב כסוגיה זו (בשלוש חוברות "מערכות" האחרונות) מציגה תמציתית את תורת-ההתקפה הסובייטית, על צדדיה השונים, באופן המאפשר את ההסתכלות בה, כ"שתי העינים" גם-יחד. מלוא-משמעותה מתברר לקורא כשהוא מצרף אליה גם את המאמרים על אורח ההתקפה של רובאים סובייטיים ("מערכות" ק"ג) וחדיפת התקפות-הנגד ("מערכות" חוב' ק"ג).

מלט "נשר" לכל רחבי העולם

הודות לטיבו המעולה והאחיד רכש לעצמו מלט "נשר" שם בכל רחבי תבל, והוא נשלח בקביעות לכל חמש היבשות.

מלט "נשר" — תקן ישראלי: ה"י 1 יוני 1951 — מיוצר בהשגחתן המתמדת של מעבדות בין-לאומיות בארה"ב ובאנגליה, נבדק על-ידן בקביעות ואף עולה על התקן הנדרש של 12/1958.

מפעלי מלט פורטלנד ישראליים "נשר" בע"מ
ISRAEL PORTLAND CEMENT WORKS "NESHER" LTD.

„לפידות“

חברת מחפשי נפט לישראל בע"מ

„LAPIDOTH“

ISRAEL OIL PROSPECTORS
 CORPORATION
 LIMITED

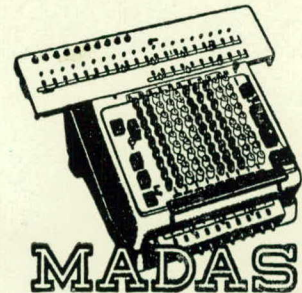
תל-אביב ת.ד. 14115

שדרות רוטשילד 22

טלפון ● PHONE

57191

CABLES : LAPIDOTHCO

סוכנות ראשית:

ניו-נון ושות'

בע"מ

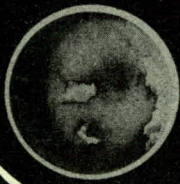
חיפה, דרך העצמאות 61

טלפון : 54302

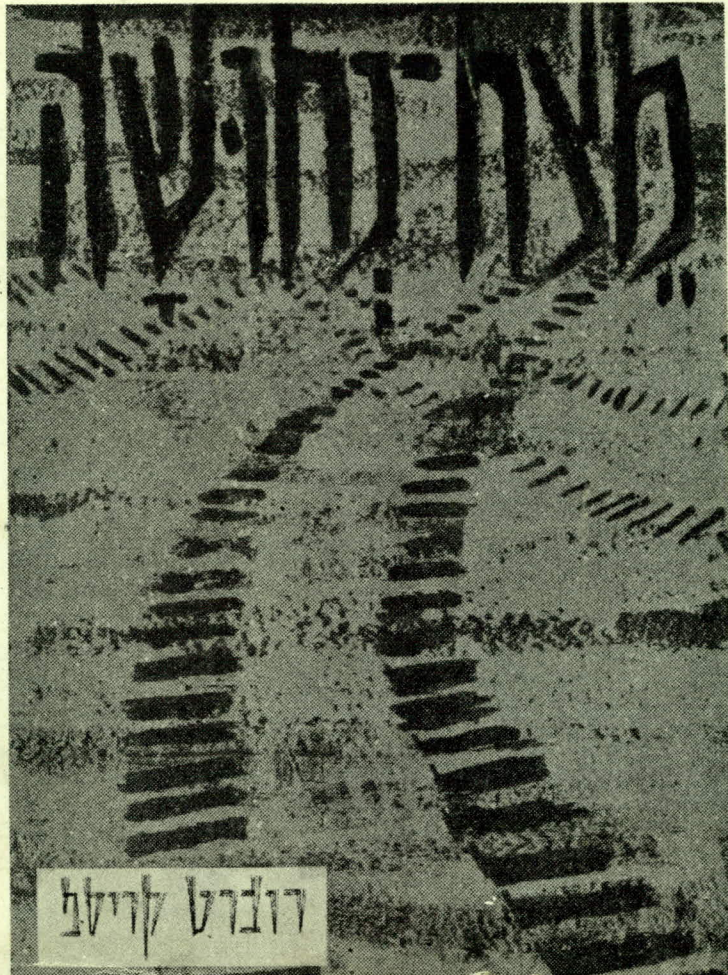
מאיר סיון

הרפתקה בחלל

ספרים

חדשים

דוברת קריאה

דואר רישמי

צא הננה לומר
הוצאת מאיר-סיון

